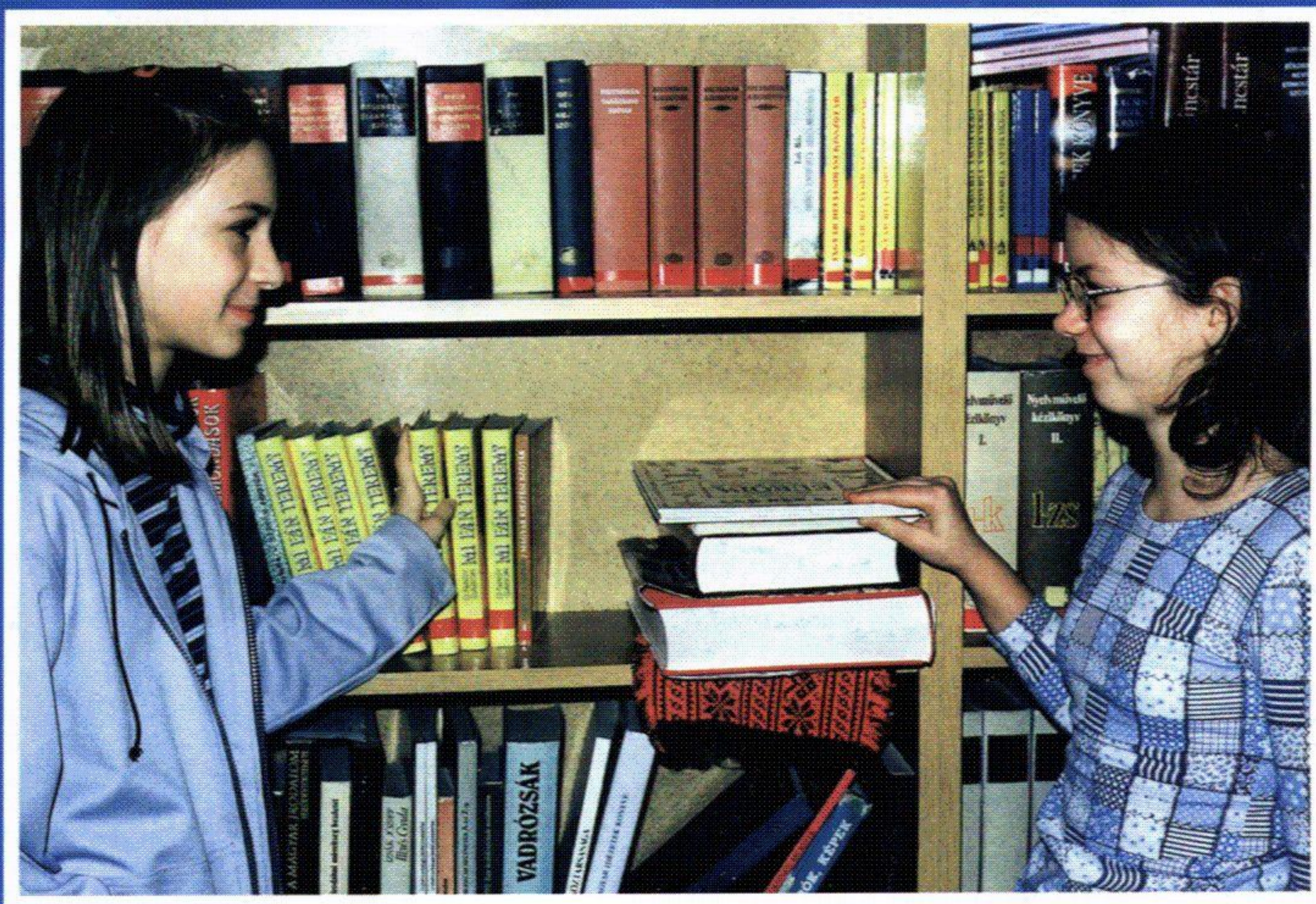

Iskolakönyvtáros

5. évfolyam 1. szám

18.

2001.

- Pedagógus-magánkönyvtárak (III.)
- Kölcsey szellemében a könyvtárban
- „A könyvtárhasználat váljon minőségi mutatójává az iskolának!”
- Információs társadalom – tudás alapú társadalom
- „Szép képekben kis világ” c. kiállítás

Módszertani és tájékoztató folyóirat

általános és középiskolák számára

TARTALOM

E számunk szerzői:

Bajók Józsefné pedagógus, Gárdonyi Géza Közös Fenntartású Általános és Művészetoktatási Iskola, Devecser; Csüllögné Bogyó Katalin könyvtárostánár, SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Gyakorló Általános Iskolája, Szeged; Cs. Bányai György, Veszprém; Czeidlí József történelemtanár, Gárdonyi Géza Közös Fenntartású Általános és Művészetoktatási Iskola, Devecser; Emmer Gáborné szakértő, Veszprém; Gombos Antalné könyvtárvezető, VMMK Március 15. Úti Klubkönyvtár, Veszprém; Fazakas Tamásné szaktanácsadó, Eötvös Loránd Általános Iskola, Ajka; Jákliné Tilhof Ágnes könyvtárostánár, Bródy Imre Gimnázium, Ajka; Laczkó Marianna könyvtárostánár, Faller Jenő Szakképző Iskola, Várpalota; Solymosiné Kajtár Márta szaktanácsadó, Kazinczy Ferenc Általános Iskola, Várpalota; dr. Tölgyesi József egyetemi docens, Veszprém; Vidókné Pataky Mónika könyvtárostánár, Árpád Úti Általános Iskola, Budapest; Wágnerné Horváth Emőke könyvtáros, VMMK Március 15. Úti Klubkönyvtár, Veszprém; Zsoldos Jánosné könyvtárostánár, Kölcsey Ferenc Gimnázium, Nyíregyháza.

Fotók: A szerzők felvételei

Címlapkép: Tölgyesi József

A szerkesztők jegyzete	2
Tölgyesi József: Pedagógus magánkönyvtárak (III.)	3
Csüllögné Bogyó Katalin: Technika óra a könyvtárban – CD-ROM használatával, avagy növénytermesztés számítógéppel	4
Zsoldos Jánosné: Kölcsey szellemében a könyvtárban	6
Jákliné Tilhof Ágnes: A könyvtárhasználati verseny tapasztalatai	8
Fazakas Tamásné: Szüksége van-e a magyartanárnak az iskolai könyvtárra?	9
Wágnerné Horváth Emőke–Gombos Antalné: A veszprémi Március 15. úti Klubkönyvtár a gyerekekért	11
Solymosiné Kajtár Márta: „A könyvtárhasználat váljon minőségi mutatójává az iskolának!”	13
Dr. Tölgyesi József: Lapok az iskolai könyvkultúra történetéből	15
Vidókné Pataky Mónika: Minőségbiztosítás, avagy a „Zöld posztó” titka	18
Czeidlí József: Könyvtár és iskola kapcsolata a nevelés sikeréért	19
Laczkó Marianna: Információs társadalom – tudás alapú társadalom	21
A KTE elnökségi tagjai: Szakmári Klára	22
„Szép képekben kis világ” c. kiállítás	23
Könyvismertetések (Cs. Bányai György, Tölgyesi József)	7, 10, 17

Készült az Oktatási Minisztérium támogatásával

OKTATÁSI
MINISZTERIUM

Módszertani és tájékoztató folyóirat általános és középiskolák számára

Főszerkesztő: EMMER GÁBORNÉ. A szerkesztőség munkatársai: BENCsik JÓZSEFNÉ, DR. CSISZÁR MIKLÓS, JÁKLI SÁNDOR. Tervezőszerkesztő: BORDÁCSNÉ MÓROCZA ÉVA. Szerkesztőség: 8200 Veszprém,

Bartók Béla u. 12. Telefon: 88/421-080, 423-244. Fax: 88/421-080. Felelős kiadó: VARGA ISTVÁN igazgató. Kiadja és terjeszti: OKTKER Kft. NODUS KIADÓ – 8200 Veszprém, Bartók Béla u. 12. Telefon: 88/425-411; 88/423-244; 88/421-080. Megrendelhető: a kiadónál. A lap tanévenként négyszer jelenik meg. Az éves előfizetési díj: 1000 Ft. Nyomdai előkészítés: SZURMAY LÁSZLÓ, Veszprém. Nyomdai munkák: OOK Press, Veszprém. Felelős vezető: SZATHMÁRY ATTILA. HU ISSN 1218-0963.

Iskolakönyvtáros

Elköszönő és beköszönő gondolatok

Az Iskolakönyvtáros eddigi, első szerkesztőjeként elköszönök a folyóirat olvasóitól, iskolakönyvtáros kollégáimtól, s valamennyi szerzőtársamtól.

Akkor, amikor felvetődött a lapindítás gondolata, nagy érdeklődéssel, kíváncsisággal és örömmel fogtam hozzá a lap arculatának megtervezéséhez, a szerzők „felkutatásához” azért, hogy a kézbevert számokban tükröződjének azok a sikerek és problémák, amelyekkel nap mint nap együtt élünk az iskolában, s

mindenki számára, aki kézbe veszi, nyújtson valamilyen szakmai, s néhanapján talán intellektuális élményt is.

Rendkívül fontos volt számomra, hogy az Iskolakönyvtáros, mint szakmai folyóirat nem volt és nem maradt egyedül: a 3 K mellett megjelent az általam nagyon rangosnak tartott, valóban színvonalas Könyv és Nevelés. Csak megemlítem, hogy számos más országos és helyi periodika is közöl iskolakönyvtári témájú írásokat, s számos (már-már alig nyomon követhető) kötet szól e munkaterületről, a nevelés és oktatás e fontos műhelyéről és tennivalóiról, tehát igazán nem panaszkodhatunk, mert egykor könyvtárosként, majd iskolaigazgatóként két új iskolában is könyvtárat alapítóként jól tudom, mennyi mindent lehet és kell tennünk diákjainkért, kollégáinkért, azért az egyetemes pedagógiai feladatért, amelyet az iskolakönyvtárosoktól vár el közoktatásunk.

S a jövő nagyon biztató. Európai dimenziók nyílnak meg majd előttünk, s világhálón „kapaszkodhatunk” meg az elektronikus eszközök révén. Legyen hitünk és anyagi forrásunk ahhoz, hogy teljessé tehessük mindazt, amit a könyvtári környezettől vár el az iskola. Mindezekért tenni nem csak felelősségteljes munkát jelent, amelyet csak jó színvonalú, elkötelezett szakmai munkával lehet végezni. A lap szerzői erről tettek tanúbizonyságot, arról a szívvel-lélekkel is végzett tevékenységről, amelyet – mint szerkesztő, többnyire első olvasóként – tisztelettel és megbecsüléssel olvashattam.

Ezúton is köszönöm minden szerzőnek, hogy írásaikkal segítették kollégáik munkáját. Köszönettel tartozom a lapot alapító és megjelentető Nodus Kiadónak, a kiadást közvetlenül segítő Varga István igazgatónak és munkatársainak, külön is Jáklai Sándornak, Lakatos Ferencnének, s a szerkesztőség valamennyi más munkatársának.

Szeretettel kívánok sikeres, új „kerettanterves” tanévet és alkotómunkát iskolakönyvtáros kollégáimnak, a lap szerzőinek, s nem kevésbé egykori kollégáimnak, az új főszerkesztőnek, Emmer Gábornénak.

Élve emlékezem

Immár tizenöt éve, hogy az iskolai könyvtár vonzáskörébe kerültem.

1986-ban a veszprémi Bátor István Általános Iskola könyvtáros-tanáraként, 1996-tól iskolai könyvtári szakértőként, majd 1997-től a Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet könyvtárvezetőjeként, később iskolai könyvtári szaknácsadóként a terület szinte valamennyi területét megismerhettem.

Az Iskolakönyvtáros folyóiratnak az indulása óta lelkes

híve, aktív szerzője, szerkesztője voltam. Mégis izgalommal tölt el, hogy főszerkesztőként jelentős hatással lehetek a lap segítségével a szakmai közvéleményre.

Folyóiratunk megjelentetésének fontos célja, hogy a könyvtárakban dolgozó fő- és mellékállású pedagógusok olyan szakmai ismereteket, tájékoztatást kapjanak, amelyekkel szakmai segítséget tudnak adni a tantestület tagjainak, valamint a diákoknak.

Az elkövetkező számokban – terveink szerint – kiemelten foglalkozunk a kerettantervek helyi alkalmazásával, az iskolai minőségbiztosításban történő könyvtári/könyvtárosi közreműködéssel. Ennek megfelelően folytatni kívánjuk azon cikkeknek a közlését, amelyek az eddigi iskolai gyakorlatot mutatják be.

Külön hangsúlyt fektetünk a könyvtáros-tanárok pedagógiai, könyvtárszakmai, informatikai, idegen nyelvi tudása gyarapításának lehetőségeire, közéleti aktivitásuk támogatására.

Fontosnak tartjuk, hogy olyan írások jelenjenek meg, melyek vitára készíthetők, amelyek számvetésre, hozzászólásra ösztönzik az olvasóinkat.

Közvetítjük az iskolai könyvtárakat érintő minisztériumi információkat, könyvtáros szakmai szervezetek állásfoglalásait, programjavaslatait. Beszámolunk jelentősebb konferenciákról, rendezvényekről, tanácskozásokról.

Lapunk szerzőiként továbbra is a gyakorló könyvtárosokat szeretnénk megnyerni, akik írásaikkal az iskolai könyvtári gyakorlat oldaláról látják a sikereket, kudarcokat.

Bízom abban, hogy lapunk további terveivel méltó folytatói leszünk az Iskolakönyvtáros szellemiségének.

Itt köszönöm meg a könyvtáros-tanárok nevében dr. Tölgyesi Józsefnek kitartó, megtartó, erőt adó, lelkesítő főszerkesztői munkáját. Továbbra is számítunk segítő közreműködésére, tartalmas írásaira.

Emmer Gáborné

„Az iskola lelke a könyvtár, a könyvtár lelke a könyvtárostanár”

Tudósítás az országgyűlés oktatási és tudományos bizottságának az iskolakönyvtárak helyzetével foglalkozó tanácskozásáról

PATONA FERENCNÉ

Az előzmények

A Városmajori Gimnázium könyvtárában (Budapest, Városmajor u. 71.) került sor 2000. szeptember 20-án az országgyűlés oktatási és tudományos bizottságának kihelyezett ülésére, ahol a téma az iskolai könyvtárak helyzete és az ebből adódó legfontosabb feladatok megállapítása volt. A téma napirendre tűzése *Ugrin Gáborné* nyugalmazott könyvtárostanár érdeme, aki 1999 őszén mint a Magyar Iskolaszék Egyesület tagja és mint a Bod Péter Társaság elnöke írásban kérte, hogy a Magyar Országgyűlés oktatási és tudományos bizottsága foglalkozzon az iskolai könyvtárak helyzetével. Írásbeli kérését személyesen is megerősítette *Lezsák Sándor* úrral, a bizottság elnökével való beszélgetése során, így egy nyári ülésen 8. napirendi pontként sorra is került volna. Ám az előző témák elhúzódtak, és így már nem jutott idő erre, ezért elnapolták. Ekkor hívta meg az ott jelenlévő *Hock Zsuzsa*, a Városmajori Gimnázium könyvtárostanára és a Könyvtáros Tanárok Egyesületének elnöke a parlamenti bizottságot egy kihelyezett ülésre saját iskolai könyvtárába. Ezt a meghívást a bizottság örömmel elfogadta.

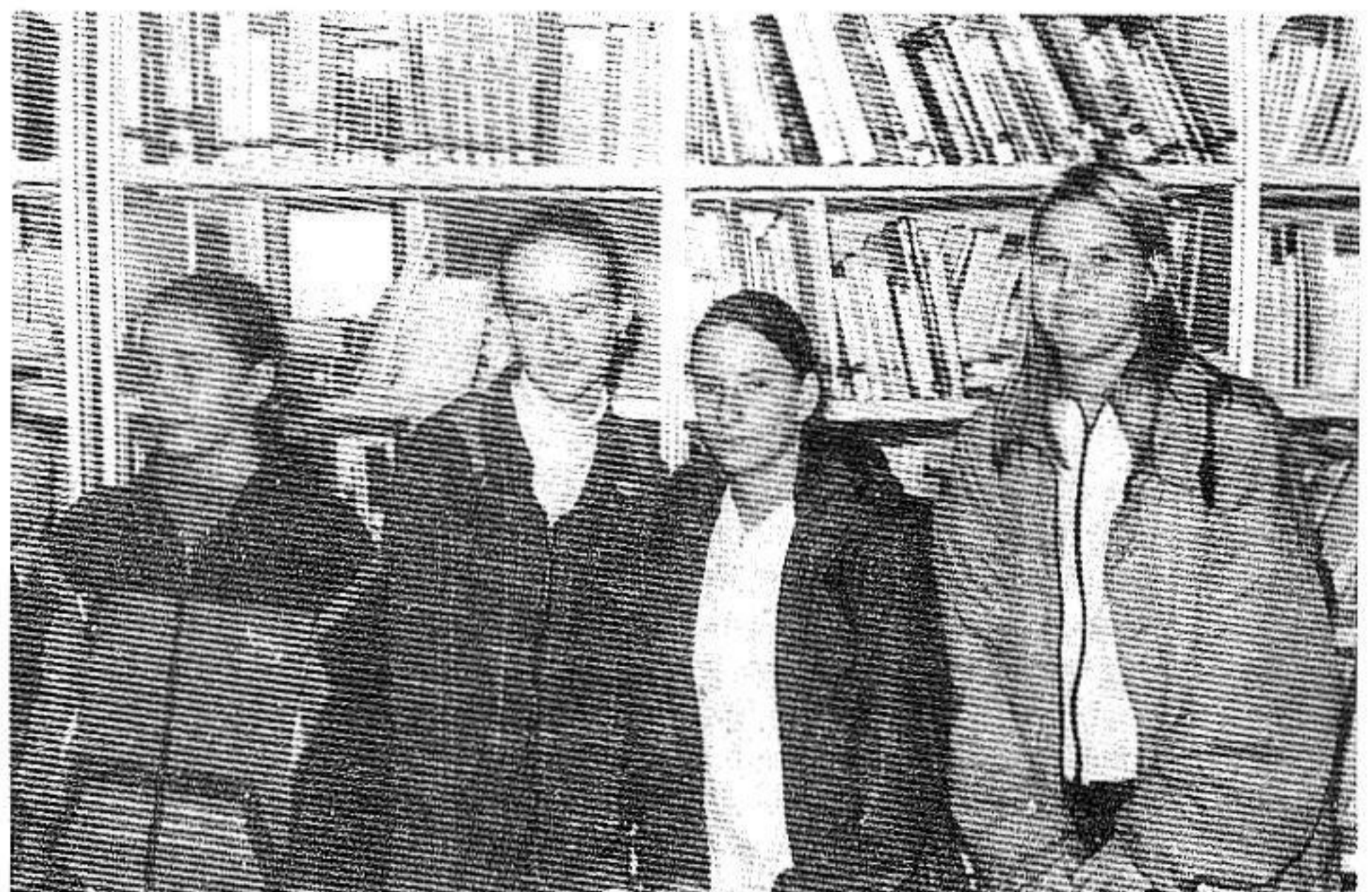
A bemutató óra. A tanácskozáson részt vevők névsora

Szeptember 20-án meglepetés várta a bizottság érkező tagjait: egy könyvtári latinóra érkeztek, ahol bepillantottak a könyvtárpedagógiai műhelymunkába. Az órát *dr. Szebedy Tas* igazgató tartotta *Hock Zsuzsanna* könyvtárostanár asszisztenciájával. A tanácskozás légkörét megalapozó könyvtári óra élménye nagy hatással volt a képviselőkre. A kihelyezett ülésen *Lezsák Sándor* (MDF), a bizottság elnöke elnökölt, jelen voltak többek

között *Gubicza Tibor* (Fidesz) (*dr. Pószán László* helyett), *Kádas Mihály* (Fidesz), *dr. Dán János* (FKgP), *dr. Bazsa György* (MSZP), *Csige József* (MSZP), *Balzó Zoltán* (MIÉP) képviselők, mint a bizottság tagjai, meghívottak voltak: *dr. Szebedy Tas* igazgató (Városmajori Gimnázium), *Balogh Mihály* főigazgató (Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum), *Dán Krisztina* (Fővárosi Pedagógiai Intézet), *Garamszegi Mariann* (XIX. Kerületi Pedagógiai Intézet), *Benkő Ilona* (Kiss Árpád Közoktatási Szolgáltató Intézmény), *Ugrin Gáborné* (Bod Péter Társaság), *Oporné Fodor Mária* (Veres Pálné Gimnázium), *Tengeri Lászlóné* (Baktakék), *Téglási Ágnes* osztályvezető (Oktatási Minisztérium), *Rózsa Mária* főtanácsos (Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma), *Hock Zsuzsa* (Könyvtáros Tanárok Egyesülete, Városmajori Gimnázium), *Bársony Csaba* fősztályvezető-helyettes (Oktatási Minisztérium) és még néhányan a könyvtárostanári szakma tapasztalt tagjai közül, akik hallgatóságként lehettek jelen az eseményen.

Az ülés megkezdődik: az iskolai könyvtárügyet képviselő szakemberek bemutatják a szakma jelenlegi helyzetét, feltárják a gondokat

Lezsák Sándor elnök úr bevezető szavaiban rámutatott arra, az a tény, hogy a bizottság napirendre tűzte és külön kihelyezett bizottsági ülésen foglalkozik az iskolai könyvtárak helyzetével, jelzi azt a felelősséget is, amivel viseltetnek e terület iránt. „Éppen ebben az időszakban, amikor sokan még azt is megkérdőjelezzik, hogy van-e létjogosultsága az iskolában külön iskolai könyvtárnak vagy iskolai könyvtáros alkalmazásának; akkor, amikor éppen a túlórák ügyében bizony eléggé fölforrt körülöttünk a levegő; éppen akkor, amikor a számítógép, az internet egy új világot is kinyit és új lehetőséget is teremt, talán fokozottabban kell ügyelni meglévő értékeinkre és azokra, amelyek az elmúlt évtizedekben, évszázadokban jól működtek. Ez a terület az

iskolai könyvtár és az a pedagógus, aki ennek a területnek értője, nevelője a szó szoros értelmében, hiszen olyan érzékeléssel kell rendelkeznie, amely alkalmas arra, hogy képes legyen kapcsolatot teremteni, és e kapcsolatban legyen ott az a lehetőség, hogy a gyermek érdeklődését felkeltse arra, hogy a könyvtár világában megtanuljon otthonosan mozogni." E bevezető után felkérte Balogh Mihály főigazgató urat, hogy egészítse ki az írásban elküldött tájékoztató anyagát, illetve emelje ki a súlyponti kérdéseket. (Előzetesen Balogh Mihály, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének alelnöke, OPKM főigazgató és iskolai könyvtári szakértő Lezsák Sándor elnök úr felkérésére készített egy kétoldalas szakmai anyagot, melyet az ülés előtti héten valamennyi bizottsági tag megkapott.)

Balogh Mihály Dán Krisztinának adta tovább a szót, aki a Fővárosi Pedagógiai Intézet vezető szaktanácsadója, hogy tantervi kérdésekről szóljon. Beszéljen arról, hogy a tantervekben, az iskola pedagógiai programjaiban hogyan jelenik meg a könyvtárhasználat. Dán Krisztina a tőle megszokott precizitással számolt be arról, hogy a nemrégiben elkészült kerettantervek a könyvtárhasználat tanításának céljait és fejlesztési követelményeit a NAT könyvtárpedagógiai koncepciójával összhangban fogalmazták meg. „Az ismeretág tanításának célja, hogy a könyvtár használatbavételével felkészüljenek a tanulók az információs társadalom kibővülő lehetőségeinek igénybevételére, képesek legyenek az információk elérésére, szelekciójára, feldolgozására, a megszerzett ismeretek alkalmazására. Felsorolt képességeik birtokában ugyanis nemcsak tanulmányi ismeretszerző tevékenységük válhat hatékonyabbá, hanem az iskolából kikerülve is meg tudják szerezni a munkavállaláshoz, az életvitelhez szükséges tudást.” ... „Nagy előrelépésnek tekintjük a kerettantervekben, hogy a tanulási stratégia, a könyvtár alapú ismeretszerző technika a tantárgyak és modulok kerettantervi programjában konkrét tanulói tevékenységek formájában is megjelennek. A tantárgyi források megismerése, a tematikus gyűjtőmunka, a folyóiratokból, elektronikus hálózatról lehívott adatok és az ismeretek elemzése, a forrásokból nyert infor-

mációk feldolgozása és újraépítése egy kiselőadás vagy egy esszé formájában egészen más tanulási technikákat, felkészültséget igényelnek, mint a hagyományosan megszokott egyirányú ismeretközvetítés, illetőleg a készen kapott ismeretek verbális reprodukciója. Ez a stratégiai váltás, ami követelményszinten fogalmazódott meg, nemcsak a tanuláshoz alkotott pedagógiai közgondolkodás gyökeres átalakítását jelenti, hanem a könyvtár és a hozzá kapcsolódó tevékenységek szerepének, jelentőségének az átértékelését is szükségessé teszi. Az új tanulási munkafarmákhoz tanulászervezési formákhoz a tanulási környezetnek is meg kell változnia.

A tanításhoz, a tanuláshoz nélkülözhetetlen források jelenlétére korszerű informatikai eszközökkel is felszerelt, szolgáltatóképes iskolai könyvtárakra van szükség. Ehhez a tantervi koncepcióban az iskolai könyvtár tanulási helyszíneként és tanulási eszközként is működik, és egyúttal a legkorszerűbb tanítási, tanulási módszereket is indukálja. A könyvtár felhasználása a tanításhoz, a tanulási tevékenység megszervezésében igényli a pedagógus biztos könyvtárhasználati tudását és tantárgymódszertani felkészültségét, hogy ezt az eszközrendszert rendeltetésszerűen mozgásba tudja hozni. Nyilvánvaló-

an jelentős feladatokat hárít ez a követelmény a pedagógusképzésre, a pedagógus-továbbképzésre, a pedagógusok önképzésére. A másik oldalról viszont megfelelő és korszerűen felszerelt iskolai könyvtárakra van szükség. ... Felhívnom a figyelmet az elektronikai fejlesztés felgyorsítására, amely a kilencvenes évek közepe táján megkezdődött, azt hiszem, ezt most föl kell erősíteni, és valamilyen módon be kell fejezni. Ezt nemcsak a tantervi követelmények diktálják, hanem az is, hogy az iskolai könyvtár végre a könyvtári információs rendszerbe tudjon illeszkedni, fel tudja használni a rendszer szolgáltatásait, élni tudjon ezzel, részt tudjon venni a dokumentum- és információs cserében.

Legvégül azt szeretném hangsúlyozni, hogy ez nemcsak oktatási kérdés, hanem nagyon nagy mértékben szociális kérdés is, mert minden tanulóknak és minden nevelőnek egyforma esélyre van szüksége a korszerű könyvtári szolgáltatások igénybe vételéhez.”

Dán Krisztina után Garamszegi Mariann, a XIX. Kerületi Pedagógiai Intézet szaktanácsadója kapott szót, akinek mondanivalója az iskolai könyvtárak minőségbiztosítási rendszerének kialakításáról szólt és szervesen illeszkedett az előző témához. Mint mondotta: „Ennek a tanévnek kiemelt feladata az iskolákban, hogy el kell készíteni a pedagógiai programok korrekcióját, valamint át kell dolgozniuk a helyi tanterveket a kerettantervek alapján. A következő feladatuk az, hogy kidolgozzák a mérésértékelési rendszerüket, ezzel összhangban a minőségbiztosítási rendszert. ... Az iskolai könyvtárak minőségbiztosítási rendszerének kidolgozása igen nehéz feladat, mert nagyon különböző személyi és tárgyi feltételrendszerek mellett működő iskolai könyvtárak vannak országszerte, és nagyon nehéz dolog egy olyan standard mérési, értékelési rendszert kidolgozni, amely a különféle feltételrendszer mellett működő könyvtárakat összehasonlítja, méri és értékeli, és ennek kapcsán meghatározza azt, hogy mi a fejlesztés iránya.” Mint mondotta: az iskolai könyvtárosoknak az iskola minőségbiztosítási rendszerében kiemelt feladatuk van, mert egyrészt az iskolának szerves része a könyvtár, ezért saját te-

rületén is meg kell birkóznia a feladattal, hogy a minőségbiztosításban tükröztesse az iskolai könyvtárat, másrészt ügyesen szelektált szakirodalommal részt vesz az iskola kulcsfolyamatainak kidolgozásában.

Véleménye szerint a minőségbiztosítással kapcsolatban nagyon sok tennivalója lesz a szakmai szervezeteknek, a pedagógiai intézeteknek, és nem utolsósorban nagy szerepe van a fenntartónak, hogy mérje fel, ha nem fejleszti kellőképpen az iskolai könyvtárat személyi, tárgyi feltételben, akkor ezt a kérdést nem lehet megoldani.

Benkő Ilona, a Kiss Árpád Közoktatási Szolgáltató Intézmény részéről azt hangsúlyozta, hogy az informatikát nem szabad szem előtt téveszteni a könyvtáron belül. Mindez azt jelenti, hogy a gazdag kézikönyv-állomány mellett szükség van a könyvtárakban a számítógépekre, nélkülözhetetlenek a cd-romok és az internet használata is. Ehhez azonban valamilyen háttértámogatást javasolt illetve kért, hogy a pozitív kezdeti lépések után ez a folyamat kiteljesedhessen.

Ugrin Gáborné köszönetet mondott Lezsák Sándor elnök úrnak és képviselőtársainak azért a lehetőségért, hogy az iskolai könyvtárak helyzetét áttekintve a fejlesztés lehetőségét és útjait közösen megkereshessük. Felhívta a figyelmet a könyvtárostánár milyenségéről és problémáiról szóló írására, kiemelve, hogy nemcsak képzésükkel, egyáltalán a létükkel gondok vannak. A továbbképzésükkel kapcsolatban javasolta, hogy először mindig az **alapképzést** szerezzék meg, és csak ezután következzenek a különböző kiegészítő ismeretek (pl. informatikai), és még legalább ugyanannyi ideig dolgozzanak eredeti munkahelyükön, mint amennyi ideig tanultak. Sajnos, gyakori ugyanis, hogy a közoktatás pénzén elmennek informatikai és egyéb tanfolyamokra, és még a tanfolyamot be sem fejezték, de már máshol dolgoznak, az iskolának pedig sem pénze, sem szakembere nem marad. A képzés tárgykörénél maradván adta át a szót Oporné Fodor Mária igazgatóhelyettesnek a Veres Pálné Gimnáziumból (aki egyébként szintén munkálkodik a Bod Péter Társaságban is): „A képzés, továbbképzés során óriási gondok vannak” – kezdte mondanivalóját. „Nem-

csak azért, mert a könyvtárosok egy része nyilván könyvtárpedagógiából még nem képzett, hanem azért is, mert a tanító tanárok nem képzettek, nem ismerik a könyvtárhasználati ismereteket. Úgy könyvtárhasználati órát tartani, hogy a tanár mindezt nem ismeri, ehhez vagy nagyon bátornak kell lenni, vagy pedig nagyon félvállról kell venni a dolgokat. **Minden évben megkérdezem az új kollégákat, hogy tanultak-e könyvtárhasználatot az egyetemen, és sorozatban az a válasz, hogy nem tanultak.** Nagyon nehéz így kérni a tanárokat, hogy tartsanak könyvtárhasználati órákat.” Ezután visszaadta a szót Ugrin Gábornénak. „Volt már szó róla, hogy nyilván a könyvtáros szakma mellett a szakmódszertant is el kellene sajátítani. Azonban van egy fontosabb megjegyezni valóm, ami viszont kutatást igényelne. Milyen embernek kellene lennie? ... A belső motiváló erőket meg kellene vizsgálni. Meg kellene nézni annyi minden témát, hogy egy lapon gépelve nem fér el, hogy milyen problémákat kellene fölteni. Ezért azt szeretném kérni a tisztelt bizottságtól és elnök úrtól, hogy egy ilyen problémalistát átadhassunk majd a bizottsági tagoknak. Természetesen vállalja a Bod Péter Társaság, és abból a problémalistából esetleg összeállna az, hogy melyik háttérintézmény miben tudna támogatni minket, könyvtárostánárokat. Abból kiderülne, hogy milyen kiadványokra van szükség, abból kiderülne az is, hogy a szakértőinket bizony csoportosítani kellene, hogy a szakértő vajon mihez ért, ha életében nem tanított, de vajon kellene-e olyan szakértők, akik nem tanítottak, de kitűnően képzett elméleti szakemberek stb.”

Tengeri Lászlóné, Baktakék iskolai könyvtárosa képet adott egy körzeti általános iskola könyvtárának életéből. Úgy látja, hogy az elmaradott körülmények közül érkező tanulók, ha nem járnának az iskolai könyvtárba, akkor talán soha nem jutnának el könyvtárba. Az ő iskolai könyvtáruk korszerű és jól felszerelt, hetente öt alkalommal van egy óra, amikor könyvtárhasználati foglalkozás van, ez tényleg az **olvasás megszerettetését és az órákra való felkészülést szolgálja**, de Borsod-Abaúj-Zemplén megye környező iskoláiban bizony nagyon szomorú helyzetek uralkodnak.

Tengeri Lászlóné hozzászólását követően Lezsák Sándor elnök úr mintegy összefoglalva az eddigieket, elmondta, hogy „A bizottsági ülést bevezető óra jelezte, hogy itt körülöttünk a könyvek nem díszletek, és az eddigi megszólalások, a felkért hozzászólók pedig jelzik azt, hogy az a problémakör, amiről Ugrin Gáborné beszélt, az bizony szépen összeáll itt is hamarosan. Még egy felkért hozzászóló lesz, és ezt követően én lehetőséget adok parlamenti kétpercesre a jelenlévők, a kormányt, a tárcákat képviselők részére. Téglási Ágnes, az Oktatási Minisztérium osztályvezetője itt van közöttünk, Bársony Csaba, az Oktatási Minisztérium főosztályvezető-helyettese és Rózsa Mária, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma főtanácsosa, tehát nekik is lesz lehetőségük természetesen reagálni akár az elhangzottakra, akár későbbi megszólalásra. Most pedig Hock Zsuzsát kérem, aki vendéglátónk is és a Könyvtáros Tanárok Egyesületének az elnöke.”

„A mi iskolánkban nagyon sok könyvtári óra van” – kezdett mondanivalójába Hock Zsuzsa. „Számталanszor keresnek meg bennünket hasonlókkal a kollégák, és az, hogy ez a könyvtár így nézi ki, az azért működik így, mert ez egy csapatmunka. Valahol ott kezdődik, hogy a működési szabályzatunkban is benne van, hogy a könyvtáros az igazgatóval a könyvtár ügyeiről közvetlenül tárgyal. Tehát ez nagyon fontos számunkra. A főigazgató úr arra kért, azzal kezdjem a mondandómat, hogy például a Városmajorban mi a helyzet. Rossz példa vagyunk. Szégyellem magam. Szép a könyvtár, fön-n a polcon a könyvek gazdagsága. Van annyi helyem, amennyi a törvényben előírt, sőt, több is, le tudom ültetni a gyerekeket. De ha egy kicsit odébb megyünk, a magam kerületében is elmondhatom, hogy vannak olyan könyvtárak, amelyek önöket nem tudták volna vendégül látni. Rájuk is kell gondolni, ezért is gondoltam, hogy kezdjük a mai napot egy ilyen órával, mert az iskolában a könyvtár, ahogy egy régi, nagy tapasztalatú könyvtárostánár mondta egyszer, tanműhely. Ez egy tanműhely, itt tanítjuk meg a gyereket arra, mint ami a testnevelés órán a kosárlabda, vagy a függeszkedés

vagy a kötélmászás, itt arra tanítjuk meg a gyerekeket, ma éppen az igazgató úrral közösen, **hogyan kell stratégiát építeni ahhoz, hogy az információkat meg tudjuk szerezni. Ezt minden iskolásnak, mindenkinek meg kell adni.** Ha mi az iskolában el tudjuk végezni a munkánkat, tehát könyvtárostanárként át tudjuk adni ezt a tudásunkat, hogy hogyan kell keresni a könyvek között, illetve hogyan kell keresni a korszerű információhordozók között, mondjuk a számítógépen – ha ezt én át tudom adni a diákjainknak, akkor nem lesz probléma a felsőoktatásban, és nem veszik ki a katalóguscédulát a katalógusszekrényből, hogy ők

ban állnak. Fél nyolckor elindulnak a gyerekek, nemcsak a könyvért jönnek, hanem keresgélni, sokszor csak beszélgetni.

A délelőtti órákban könyvtárhasználati órák vannak, a délutáni órákban kiselőadásokra, versenyekre készülnek, segíték nekik. Közben jön a 60 kolléga, természetesen mindegyik kívánsága a legfontosabb kell legyen, és akkor 4 órakor bezárna a könyvtár, de még két gyerek tanul, hát persze, hogy nem teszem ki őket, és közben még nem voltam könyvtáros, csak pedagógus. És akkor 4 után jön az, hogy könyvtáros leszek, illetve nekem még egy rendkívüli dolgom van, mert mi ketten vagyunk,

ezt a könyvet szeretnék. Ha én meg tudom tanítani a gyerekeket arra, hogyan kell a könyvtárban mozogni és keresni, akkor talán pedagógusként is másképp fognak viselkedni. Azzal, hogy nálunk nagy számban vannak ilyen órák, és a kerettanterv egy olyan nagyszerű lehetőséget ad, hogy számos tantárgyba beépülve könyvtárhasználati órák lesznek, azzal én továbbképezem a kollégáimat. Ez egy burkolt továbbképzés. Tehát van rá mód, megteesszük, amit lehet.

Még arról szerettem volna szólni, hogy mivel telik el egy hetem, és mivel telik el egy napom. Fél nyolckor az ajtó előtt már állnak a gyerekek, mert megszokták, hogy 7.20-kor itt vagyok. Tehát ha kicsit kések, akkor már az ajtó-

és ha nem lenne technikus segítségem, akkor bizony otthon keveset látnának, mert a hagyományos könyvtári munkát csak késő délután tudnám elvégezni. Így telik el egy nap, és így telik el egy hét. És így telnek az évek, és mégis, kedves képviselő urak és kedves hölgyeim, mégis, amikor megkérdezi tőlem egy szülőtárs a szülői értekezleten, hogy mi a foglalkozásom és azt mondom, hogy könyvtárostanárnő vagyok, hát nem csillan föl a szemük. És én bizony nagyon rosszul érzem magam. Úgy-hogy én tulajdonképpen azt szeretném, és azért voltam olyan boldog ma, mert kiállhattam ide, és azt mondhattam, és tudtam, hogy önök elismerik, hogy könyvtárostanárnő vagyok. Köszönöm hogy meghallgattak."

Nyilatkoznak az érintett tárcák képviselői

Rózsa Mária, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma főtanácsosa arra mutott rá, hogy Balogh Mihály milyen nagyon fontos dolgokat írt le az írásos anyagában. Teljesen egyetértett azzal, hogy **szükség lenne a tárcaközi bizottság létrehozatalára.** Ígéretet tett arra, hogy megteszi ő is ezirányban a megfelelő lépéseket. Ezután a finanszírozási problémákról szólt, hiszen a könyvtárfejlesztési fejkvóta megszüntetésével az iskolai könyvtárak helyzete válságossá vált, hangsúlyozta, hogy **mindenképpen szükség lenne egy önálló normatíva beiktatására, ami kifejezetten iskolai könyvtárak állománygyarapítását fejlesztené.** Reményt látott arra, hogy a következő évben az olvasás éve meghirdetésével, mivel annak programjában kifejezetten szerepel az iskolai könyvtárak állománygyarapításának fejlesztése, (bár forintháttér megnevezése nélkül) – talán mégis lehet konkretizálni ezt a fejlesztési lehetőséget is.

Bársony Csaba az Oktatási Minisztérium részéről Balogh Mihály írásos anyagában szereplő „két szék közötti” helyzetünkre utalva a következőket mondotta: „**Pokorni miniszter úr többször kijelentette, hogy az iskolai könyvtárakat ő egyértelműen az iskola részének tekinti. Ily módon azt gondolom, hogy ez a fajta két pad közötti lét nem áll abból a szempontból, hogy a tárca mindenképpen a sajátjának érzi és a leghatározottabban kiáll az iskolai könyvtárak iskolában tartásáért, azért, hogy ott működjenek és lehetőség szerint minél kevésbé szoruljunk olyan lehetőségekre, amikor a közkönyvtári funkciókat keverni kell az iskolai könyvtári funkciókkal.** Ez nem a két minisztérium közötti felségterületi vitát akarja jelezni, pusztán azt, hogy ennek a könyvtárnak olyan speciális funkciói vannak, amelyeket közkönyvtár keretei között nem lehet ellátni vagy csak abban az esetben, ha könyvtárostanárnő képzettségű ember az, aki a könyvtárakban ezt a feladatot ellátja. Természetesen kiemelném én is annak fontosságát, hogy egy tárcaközi bizottságnak kellene lenni, vagy legalábbis mindenképpen formálissá kellene tenni az együttműködést, amely, valljuk be,

most nem teljesen zökkenőmentes a két minisztérium között." Ezután rátért mondanivalójára másik fontos kérdésére: „Azért szeretném hangsúlyozni mindenképpen, hogy nagyon nem lenne jó, ha az iskolai könyvtár ügyét lenyelné az informatikai fejlesztés. Tudom, hogy Benkő Ilona beszélt arról, mennyire fontos, hogy az iskolai könyvtárban legyen informatikai fejlesztés, de azt gondolom, ha ezt a két területet nem tudjuk világosan elválasztani egymástól, el fog tűnni az informatikai fejlesztésekben, és ugyan nem szabad lemaradni, mert az internet ott van az iskolákban, de ha nem tudjuk világosan megfogalmazni, hogy ez miért egészen más, és hogy ezt miért nem tarthatja informatikus, akkor azt gondolom, nagy a veszélye annak, hogy az informatikai fejlesztésekkel is úgy lesz, mint az iskolatelevízióval, hogy bekerült az osztályba, egy ideig használták, futott, futott, aztán utána eltűnt. Ha most a könyvtárba is bekerül az informatika, akkor fut egy darabig a dolog, mert milyen népszerű, és onnantól kezdve el fog halni, mert a könyvtár fejlesztési része nem csak erről szól. Nem értetem félre, tehát tudom, hogy nagyon fontos, csak azt mondom, azért látni kell, hogy két külön területről van szó. A finanszírozásnál pedig az az egyetlen gondom, hogy a PM – bizonyára önök is tisztában vannak vele –, minden külön normatívát kihúz. Tehát akkor van esélye egy minisztériumnak költségvetést elfogadtatni a PM-mel, ha lehetőleg két tételből áll az egész vagy csak egyből és akkor a PM talán jóváhagyja.”

A következő hozzászóló Téglási Ágnes volt az Oktatási Minisztérium részéről, aki a felsőoktatás területéről jött, így vált teljessé az iskolai könyvtár világa Baktakéktól az egyetemi könyvtárig. Ő is üdvözölte a forrásalapú oktatást, úgy véli, hogy ha az iskolában megtanítják a gyereket az információt több oldalról beszerezni, ahol a gyermekek passzív befogadókba aktív részeseivé válnak az információkeresési folyamatnak, akkor nem fog gondot okozni a felsőoktatásban az, hogy netán oktató és diák közösen keressék a különféle információk és netán az egymást ütköztető információk felhasználásával az utat a kreativitás irányába keressék.

A bizottsági tagok „kétperces” hozzászólásai

Ezután a képviselőké, a bizottság tagjaié volt a szó. Balczó Zoltán (MI-ÉP) fölthette a kérdést, hogy vajon a főiskolai, egyetemi képzésben hogyan szerepel a könyvtárpedagógia? Megdöbbsent azon, hogy legalább annak, aki tanár szakon van, kötelező könyvtárhasználat tantárgyból ne kellene valamilyen szinten vizsgát tennie. Ha nem tanárszak, akkor is hasznos, de az a saját kontója, hogy tud tájékozódni. Ő személy szerint műegyetemet végzett, ahol neki könyvtárhasználatot tanulnia kellett. Egyetértését fejezte ki a finanszírozási problémák megoldásával kapcsolatban, és a könyvtárostanár kötelező alkalmazását nélkülözhetetlennek tartotta.

Csige József (MSZP) felhívta a figyelmet arra, hogy a szakmai részleteket ez a fórum nem tudja megoldani. Viszont kezdeményezte, hogy a bizottság elnöke szakértői segítséggel olyan összefoglaló feljegyzésben tájékoztassa a miniszter urat erről a bizottsági ülésről, amelyben az ő közreműködését is kérjük nemcsak az államigazgatás útjára, hanem az Országgyűléstől is azokról a kérdésekről, amelyek, úgy látszik, még megoldatlanok, rendezetlenek. Itt a képzés, továbbképzés kérdései éppúgy szóba jöhetnek, mint az állománygyarapítás vagy a költségvetés problémája. Ezeket a kérdéseket az írásbeli anyagok és az elhangzott vélemények alapján összefoglalva talán nem lenne rossz a miniszter úr asztalára elküldeni. Lezsák elnök úr megszavaztatta a javaslatot. Mivel egyhangúan elfogadta mindenki, az összefoglaló jelentés a bizottsági ülésről fog készülni és kézhez fogja kapni a miniszter úr.

Sági József (Fidesz) mindenképpen fontosnak tartja, hogy megtörténjen ez az észrevétel így testületileg is, de azért óva intette a bizottságot, hogy túl sok eredményt még ne várjon első alkalommal. Utalt arra, hogy most folyó a bértárgyalások a Pénzügyminisztérium és az Oktatási Minisztérium között, sok pénz erre nem lesz. „Amire szerintem lehetőség lenne, az igazából a Dán Krisztina által megfogalmazottakban rejlik. Ő azt mondta, hogy ez szociális kérdés is. A tárcaközi bizottságba jó lenne bevonnai még egy mi-

nisztériumot: a Szociális és Családügyi Minisztériumot, és ilyen módon kellőképpen meg lehetne indokolni. Úgy tudom, erre mindig van esély, ha ebbe az irányba haladunk.”

Kádas Mihály (Fidesz) meglepőnek tartotta, hogy valaki korábban azt mondta, hogy van olyan tanár, aki nem tudja használni a könyvtárat. „Hát egyetemre vagy főiskolára járt 5 vagy 4 évig, ha nem tudja használni a könyvtárat, az elég furcsa dolog. Gondolom, ha valaki oda rendszeresen eljárt hallgató korában, akkor talán nehéz elfelejteni. Csak azért mondom ezt el, mert valószínű, aki korábban a hallgatói éveiben tisztességesen tanult, nem tudta kikerülni a könyvtárat és annak használatát. A másik, amit szeretnék javasolni: az Oktatási Minisztériumnak el kellene gondolkozni azon, hogy annyifajta továbbképzésre járnak most a kollégák, akkreditált képzésekre, elő is van írva a továbbképzés, hogy megtette már más esetben is a minisztérium, hogy preferálja a könyvtárosképzést. Ami még a pénzeket illeti, itt korábban volt normatíva, tavaly pedig volt az a 7000 forintos nagykalap, ami a fenntartói szintig még eljutott, de hogy onnan aztán mi lett vele, az egy nagyon nagy kérdés. Ha pedig amúgy lenne pénzünk a könyvtárfejlesztésre, de a PM-nek ilyen kérései vannak, akkor más területekhez hasonlóan esetleg könyvtárfejlesztési alapítványt kell létrehozni, amelyből majd az intézmények pályázhatnak, iskolai létszám szerint lehetne akkor valamiféle pénzt erre fordítani. De ez egy technika a sok közül, ami lehetséges.”

Dr. Bazsa György (MSZP): „Kedves vendéglátó könyvtárosok! Én nagyobb önbizalom kialakítására bízhatnám a szakmát, minden képviselőjét, függetlenül attól, hogy az nem mindig könnyű. A másik. Én elengedhetetlennek látom, hogy a törvény bizonyos módosításával és a minisztérium bizonyos intézkedéseivel a könyvtárosi tevékenység az iskolában, vagy a könyvtár az iskolában lényegesen jobb helyzetbe kerüljön: ez meg is tehető. Én nagyon azon a véleményen vagyok – egykor dékánként bábáskodtam Debrecenben a könyvtárinformatikus szak létrehozásán –, hogy a kettőt nehegy úgy szembeállítsuk, mint most némely esetben elhangzott. Egyszerűen érthetetlen számomra – ha valakinek ez segít, itt van

Ugrin tanárnő ábrája –, sem úgy nem jó, hogy könyvtár az informatikában, sem úgy nem jó, hogy informatika a könyvtárban. Úgy jó, hogy a kettő egymás mellett átfedéssel. Képtelenség elképzelni a XXI. században könyvtárt és könyvtárismeret tanítását, nevelését, pedagógiáját a kettő elválasztásával. Csak együtt lehet! Úgy gondolom, abszolút tévút, ha elgondoljuk, hogy itt a könyvtár, ott meg az informatika. Nem ez a világ van előttünk. Nem veszhet el a könyv, Gutenberg nincs veszélyben, de Neumann János is itt van a XXI. században, s szeretném ezt a magam meggyőződése szerint mondani. Azt gondolom, a minisztérium is tehetne valamit azért, hogy a felsőoktatásban szorgalmazza ennek a képzésnek a szélesebbé, általánosabbá tételét. Nem elég ez a képzés, ez a volumen, ami most folyik, de végül is van már rá számos példa, bizonyos mértékig kapacitás is, de egy-egy szakterületnek alkalmasint bizonyos támogatása és ösztönzése elengedhetetlen. Én a könyvtárügyet most ilyennek vélem.”

Gubicza Tibor (Fidesz): „Balogh Mihály írja: az iskola lelke a könyvtár. Ugyanő azt is állítja, hogy talán az egykori Comenius írta le ezt a lelkünket vidámító szép gondolatot, és ez a megbeszélés meggyőzött engem minderről. Szabadjon nekem továbbmenni, a magam módja szerint, ahogyan szoktam az idézet folytatásával: **ha az iskola lelke a könyvtár, akkor a könyvtár lelke a könyvtáros.**”

Dr. Dán János (FKgP): „Ez a megbeszélés nagyon ráirányította a figyelmet, hogy az én leszakadó térségemben – amikor iskolák megszüntetéséről van szó, valóban ez egy részgondolat vagy részprobléma lehet –, majd föl fogom mérni, méretni, hogyan áll a mi térségünkben ez a dolog, hogy áll a könyvtárlétszám, hogy áll a kötetszám, hogy áll a könyvtárpedagógusok aránya.”

Zárszó

Ezután az elnök úr egy rövid zárógondolatra megadta a szót Balogh Mihály főigazgató úrnak, aki Ugrin Gábornéval és másokkal együtt ezt a tanácskozást előkészítette. „Úgy gondolom, úgy hallottam vissza, hogy talán kaptak tőlünk muníciót és megbízást és feladatot és tiszteletteljes kérést is – kezdte mondanivalóját, majd így foly-

tatta: Egyetlen gondolattal szeretném összefoglalni szakmailag, ami itt elhangzott. A társadalom bízza meg az iskolát, hogy a gyerekekből úgy csináljon felnőttest, hogy miközben neveli is, tanítsa meg beszélni, írni, olvasni, számolni. Az utóbbi időben bár rejtetten, kevésbé nyíltan mindig feladata volt az iskolának, de az utóbbi időben egyre erőteljesebben feladata, hogy az **ügynevezett élethosszig tartó tanuláshoz is legyen előkészítője, magyarul és egyszerűen: az önálló ismeretszerzés technikáját a beszéd, az írás, az olvasás, a számolás, a fogmosás, a kézmosás és az egyéb szocializációs feladatok szintjén sajátíttassa el. Az önálló ismeretszerzés technikáit az iskolai könyvtárban lehet elsősorban és kiemelten megtanulni, ahol erre szisztematikus, szervezetszerű, rendszerszerű foglalkozások valósulhatnak meg az iskola pedagógiai programja szerint. Ehhez a feltételek ma Magyarországon a mai iskolai könyvtári gyakorlatban bizony nincsenek meg mindenütt egyformán. Valóban egy nagyon jó példa és egyszerre rossz példa, ahol most vagyunk. Mert Hock Zsuzsa pontosan megmondta, bizonyára láttak már másfajta iskolai könyvtárakat is, ahol a szekrényben kulcsra, lakatra zárva vannak a könyvek, esetleg a falhoz fordítva. Én még ilyet is láttam. Köszönöm, hogy meghallgattak bennünket és köszönöm, ha segíteni tudnak, és mi, szakmabeliek is kaptunk vissza feladatokat, hogy az itt elhangzott javaslatok, képviselői hozzászólások között olyanok voltak, amiket ha nem is ma, de holnap el kell kezdeni nekünk megvalósítani. Azt hiszem, hogy kölcsönösen sikerült segítenünk egymás munkáját. És még egy mondat: én is szeretném Ugrin Gábornénak megköszönni azt a munkát, amivel ez az üteni találkozás létrejött.”**

Lezsák Sándor elnök úr azzal zárta a tanácskozást, hogy: „Dán Krisztinának volt egy mondata, hogy ez a terület évtizedek óta feltételhiányos. A feltételeket biztosítani a mindenkori kormányzatnak kell egy költségvetéssel. Ezt a költségvetést a jelen lévő képviselő fogják majd elbírálni, és nagyon bízom abban, hogy a mostani és a következő esztendő költségvetésében ez a terület fokozott figyelmet kapjon.” Ezzel a bizottsági ülést berekesztette.

Tanulság

Az ülés célja szakterületünk kérdéseinek bemutatása volt a képviselők számára. Ezt a célt elérték a megjelentek. A kezdeményező: Ugrin Gáborné véleménye szerint „Ismét bizonyítást nyert, hogy nehéz ugyan, de **lényeges dolgokért érdemes szavunkat felemelni, kezdeményező lépéseket tenni.** Mindig meghallgatásra találunk valahol! Megerősítem Bazsa képviselő úr üzenetét: ... **Nagyobb önbizalom kialakítására biztatnám a szakmát, minden képviselőjét, függetlenül attól, hogy az nem mindig könnyű.**”

Az előre felkért szakemberek és a képviselők felszólalása után valamennyi jelenlevőben megerősödtek Balogh Mihály gondolatai, melyek az előkészítést szolgáló kétoldalas szakmai anyagában szerepelnek: „A ... korszerű iskolai könyvtár kulcsszereplője az iskola életének. Ha könyvtárpedagógiai szerepét hatékonyan érvényesíti, fontos tényezője és értékmérője lehet az oktatás minőségének, az iskola pedagógiai teljesítményének, társadalmi hasznosságának. Comeniussal szólva: az ilyen könyvtár lehet az iskola lelke.”

Az iskolai könyvtárnak lényegesek a szocializációs, szociális és a szabadidő-kitöltő feladatai, aligha pótolhatók a személyes kapcsolattartásra épülő nevelési lehetőségei, szerepe van a felzárkóztatásban, tehetséggondozásban, pályairányításban.

Az iskolai könyvtár és a könyvtárpedagógiai tevékenység nem problémamentes a mai magyar közoktatásban. A gondok két fő forrása a következő. Helyenként ellentmondásokat generál a hagyományos könyvtári szerep túlsúlya, pedig az iskolai könyvtár nem egyszerűen közkönyvtár az iskolában. (Ilyenkor a pedagógiai lehetőségek alatta maradnak az igényeknek.) Másutt a pedagógiai gyakorlatban nem kap elég szerepet az iskolai könyvtár, elég teret a könyvtárpedagógia. (Ilyenkor viszont az igények maradnak alatta az iskolai könyvtár nyújtotta adottságoknak, lehetőségeknek.)

A gondok csökkentése érdekében valamennyi szakembernek, irányítóknak, képviselőnek meg kell keresnie a maga területén a lehetséges teendőket, melyeket felelősséggel fel tud vállalni.

Minőségbiztosítás az iskolai könyvtárban*

EMMER GÁBORNÉ

I. „Mi magunk legyünk a változás, amelyet látni szeretnénk a világban.”

(Mahatma Gandhi)

Egy évek óta jól működő kisnyomda menedzserét egy interjúban megkérdezték, hogy miért vágott bele a minőségfejlesztésbe.

Eddig munkatársaimmal sokat dolgoztunk. Most eljött az ideje, hogy jól is csináljuk a munkát – hangzott a válasz.

Könyvtárakban is előfordul az a vélekedés, mely szerint mi jól dolgozunk ugyan, csak a használók és a fenntartók nem képesek arra, hogy észrevegyék, mert vagy be sem jönnek a könyvtárba, vagy a könyvtár olyan szolgáltatásokat kínál, amely nem igazán kell a használóknak.

Meg kell tehát határoznunk és elfogadtatnunk céljainkat, s ehhez stratégiai terv kell, mely a könyvtárfenntartásban érdekelt felekkel folytatott kommunikáció eredményeként szembesíti az iskolai könyvtárat a piaci lehetőségekkel.

Első hallásra furcsa lehet, hogy a tervezés megkezdése előtt a könyvtár küldetésével, feladataival kell foglalkozni. Bármilyen meglepő, a könyvtár fenntartói, használói, sőt maguk a könyvtárosok is gyakran nincsenek tisztában a könyvtár alapvető feladataival.

A könyvtár vagy információs intézmény céljait felvázolhatjuk a vonatkozó törvények, rendeletek, eddigi tapasztalatok, elképzelések segítségével. Az iskolai könyvtár működési rendjének alapidokumentumai szerint az „iskolai könyvtár az oktató-nevelő munka eszköztára, szellemi bázisa, gyűjtőkörének igazodnia kell a műveltségi területek követelményrendszeréhez és az iskolai tevékenység egészéhez, szolgáltatásainak biztosítania kell”:

*A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet iskolai könyvtárosoknak szervezett tanévelőkészítő tanácskozásán (Szolnok, 2000. augusztus 23-án) elhangzott előadás kivonata.

- a tanítás–tanulás folyamatában jelentkező szaktanári–tanulói igények teljesíthetőségét,
- a könyvtárpedagógiai program megvalósíthatóságát.

A megfogalmazott jó **küldetés** nem rövid távra tekint: tartózkodik a mindennapi események kommentálásától.

1. A **misszióval** szemben – amely a küldő elvárásoknak való megfelelést rögzíti –, a jövőképe a könyvtár saját ambícióit önti szavakba, mondatokba.
2. Ezután marketingtechnikák segítségével megkeressük szolgáltatásaink leghatékonyabb eljuttatási módját a használóhoz, az olvasóhoz.

Marketingeszközök:

- a meglévő használók megismerése, a használói igények elemzése,
- a lehetséges használók felderítése,
- a feltevések tesztelése,
- az információs szolgáltatás lehetőségei,
- a termékek, szolgáltatások minősítése.

A szolgáltatások meghatározását a **piacelemzés** követi:

- piacmeghatározás – olvasói igények azonosítása: **Kik az olvasóink? Mire van kereslet?**
- piacszegmentálás – a felhasználói csoport azonosítása, melybe azonos elemű olvasók (pl. alsósok, tanárok) tartoznak.

II. „Az, hogy mi tudjuk, mit akarnak a használók, túl kevés a könyvtár túléléséhez.”

(Johson, 1994.)

A könyvtár küldetésének meghatározása után könnyebb a célokat a jelenlegi helyzettel összehasonlítani, környe-

zeti elemzést végezni, mely során az intézményegység szembesül a külső és belső környezettel, piaccal. Ezek a felmérések adják a **SWOT elemzést**.

A marketingfelmérések után a könyvtár elegendő adatot kap ahhoz, hogy meghatározza átfogó céljait, rövid távú **stratégiájú terv** megvalósításába kezdhet. Az átfogó cél egy vagy több rész-cél, ún. **kritikus sikertényező** teljesítése által érhető el. A stratégiai terv elvárásait általában nem lehet azonnal megvalósítani, ugyanis legtöbbször csak korlátozott erőforrások állnak rendelkezésre. A célok közötti fontossági sorrend meghatározása és annak a mindennapi gyakorlatban való alkalmazása a magyar iskolai könyvtárakban az egyik legnehezebb és legkényesebb döntés.

További kérdés, hogy a mi fontossági sorrendünk megegyezik-e a használóink érdekeivel. Az iskolai könyvtárnak ügyelnie kell arra, hogy ne csak azokat a tevékenységeket hangsúlyozza, amelyekben már jó eredményt ért el, hanem a felhasználók szempontjából szükséges eljárásokat is fejlessze.

Az adott szolgáltatást igénybe vevők – vagy reménybeili felhasználók – elvárásainak ismeretében a könyvtár dolgozza ki a szolgáltatás apró részleteit, annak sikerkritériumait. Elképzelhető azonban, hogy mégsem sikerül a változás megtervezése.

Tipikus akadályok a változtatásban:

- Még nem érezhető a verseny hatásai (nem zárták be a könyvtárat).
- Forráshiány (nincs tőke, nincs érdekeltség).
- Túlzott munkahely biztosítás (önelégült, tapasztalt munkatársak).
- Régi vagy rossz könyvtárépület.
- Konzervatív felhasználók.
- Szakismeret hiánya.
- Félelem az ismeretlentől.
- Kishitűség.

- térképek, atlaszok
 - egyéb oktatási segédletek, munkáltató eszközként használt művek
 - szótárak
4. *Szépirodalom*
- a helyi tantervben szereplő kötelező és ajánlott olvasmányok
 - általában a tananyagban szereplő szerzők válogatott művei
 - a tananyagban szereplő egyes szerzők összes művei
 - magyar szerzők műveinek kritikai kiadásai
 - átfogó antológiák a magyar és világirodalomból
 - népköltészetet bemutató művek
5. *Pályaválasztással és továbbtanulással kapcsolatos dokumentumok*
6. *A pedagógus munkáját segítő állományrész*
- pedagógiai és pszichológiai lexikonok, enciklopédiák
 - szakszótárak, fogalomgyűjtemények
 - történeti összefoglalók
 - kiemelkedő pedagógiatörténeti munkák
 - a nevelés és oktatás legfontosabb elméleti kézikönyvei
 - családi életre neveléssel, a szülő és iskola kapcsolatával foglalkozó művek
 - általános lélektani és a fejlődéslélektani művek
 - a személyiség- és csoportlélektan legalapvetőbb művei
 - az ünnepek megrendezését segítő művek
 - tanári kézikönyvek
 - az iskola pedagógiai programja, és helyi tanterve, tanmenetek stb.
 - a minőségbiztosítás bevezetését segítő szakirodalom
7. *Periodikumok*
- pedagógiai szakfolyóiratok
 - az egyes szaktárgyaknak megfelelő szakfolyóiratok
 - a tanulók ismeretszerzését segítő folyóiratok

Egyetértek azzal, hogy az iskolai könyvtárral szemben támasztott szakmai követelmények között fontos, hogy:

- önálló helyiségben legyen, amely alkalmas egy iskolai osztály befogadására, foglalkoztatására
- alkalmazzanak könyvtárostánárt
- a nyitva tartás alkalmazkodjék a tanítás rendjéhez, a tanulók és a tanárok számára megfelelő és rendszeres legyen
- lehessen gyakorolni a könyvtárhasználati ismereteket
- a különböző műveltségi területek számára alkalmas legyen könyvtári foglalkozások tartására stb.

A kollégákkal konzultálva azt az igényt is hallottam, hogy a legtöbbet használt könyveket (több példányban) lehessen a szaktantermekben tartani, hogy a szemléltetés azonnali eszközei lehessenek például: művészeti albumok, értelmező szótárak stb.

Azt gondolom, ha a gyerekek minden nap megélhetik, hogy könyvtárban lenni jó, akkor közelebb kerülhetünk a mondanivaló elején felvetett probléma megoldásához. Akkor, ha a gyerekek számára a könyv, a könyvtár, a segítő-kész könyvtáros a mindennapok megélt valóságához tartozik, a könyvhöz is, ezzel a tudás, az ismeretszerzés ma még nem nélkülözhető forrásához jutnak közel gyerekeinek, s nem lesz olyan fenyegető veszély a funkcionális analfabetizmus.

Ezekkel a szavakkal kívánok sokkal jobb feltételeket magunknak az iskolában, a könyvtárakban, de mindeneke-lőtt az iskolai könyvtárakban.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Kovács László:* Az internet információforrásai az iskolai könyvtári tájékoztatásban
- Balogh Mihály:* Könyvtárhasználat és könyvtárhasználat
- Csikós Zsuzsa-Dragon Katalin:* Az iskolai könyvtár állománya
- Kocsis Éva:* A könyvtár szerepe a tehetség-gondozás folyamatában

Könyvismertetés

Tanulmányok Berzsenyiről és Katonáról

A niklai remete (*Berzsenyi Dániel, 1776-1836*) és a kecskeméti fiskális (*Katona József, 1791-1830*) irodalmi munkásságáról írott tanulmányok olvashatók e kötetben. „A dunántúli földesúrról meg a kecskeméti takácsmester fiából lett jogászból, a költőről meg a drámaíróról itt közölt írások ihletője nem a kettőjük közt kimutatható (vagy valószínűsíthető) hasonlóság volt, hanem több évtizedes, még diákéveimre visszanyúló érdeklődésem irántuk” – írja a szerző, *Orosz László*.

Katona örökéletű művével, a Bánk bánnal benne van napjaink irodalmi, művészeti közgondolkodásában, azonban Berzsenyi művei inkább már csak irodalomkönyveink lapjain kapnak nagyobb nyilvánosságot. Pedig a maguk korában Berzsenyinek nagyobb volt az irodalmi visszhangja, talán azért is, mert szélesebb körűek voltak a kapcsolatai, verseit sokan olvashatták, míg Katona inkább a csendes magába vonultságot választotta, s igazi sikere csak élete múltán lett nemzetivé nemesült drámájával.

Az irodalomtörténészek előszeretettel vonnak párhuzamot az azonos korban, de különböző műfajokban alkotó szerzők között. E kötetben is található hasonló tanulmányok, azonban többségük inkább az egymás mellett haladás igényével íródott: kapcsolatuk csak laza, a gondolati ívek mentén fűződnek egybe. A klasszicizmus és a romantika időhatárán élt költő magyarságtudatával alapozta meg a későbbi évtizedek szépirodalmának alapvető jellemzőit, irányait. Kapcsolata *Festetics Györggyel* és *Széchenyi Istvánnal* nemcsak egyszerűen szellemi, a gondolkodás azonossága volt, hanem olyan érzelmi is, amely a nemzet sorsa iránti felelősség kiteljesedését eredményezte. Vele ellentétben Katona inkább volt a kor foglya: a cenzúra szorításában élt. Egy-egy tanulmány foglalkozik a Széchenyihez fűződő kapcsolatával, s megismerhetjük történetírói valamint ügyészi munkásságát is.

A kötetet leendő és gyakorló irodalomtanároknak, s középiskolás diákoknak ajánljuk (*Orosz László: A niklai remete és a kecskeméti fiskális. Bp.: Krónika Nova Kiadó, 2000. 102 p.*)

T. J.

A veszprémi Március 15. úti Klubkönyvtár a gyerekekért

WÁGNERNÉ HORVÁTH EMŐKE-GOMBOS ANTALNÉ

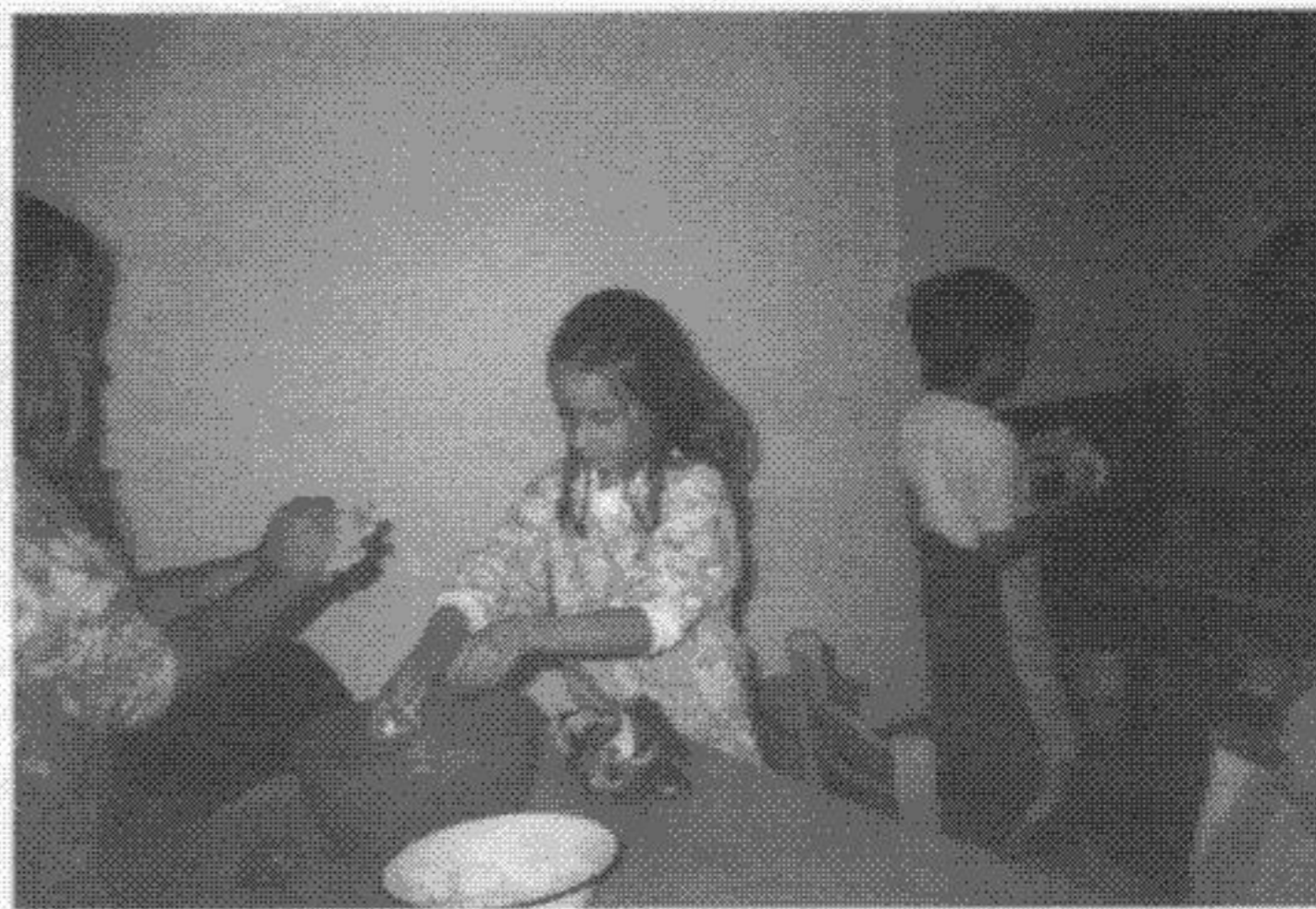
A könyvtári szolgáltatások megkezdésének pillanatától kapaszkodókat kerestünk ahhoz, hogyan lehetne a lakótelepen élő gyerekek közül minél többet „becsalogatni” a könyvtárunkba. Az volt a célunk, hogy megszeretessük az olvasást, s érezzék, ez egy olyan hely, ahol mindig szívesen látjuk őket, ahol kulturált körülmények között tölthetik el a szabad idejüket.

Ezek eléréséhez a környezetünkben lévő iskolákat kerestük fel, hogy szervezeten vegyék igénybe a könyvtár szolgáltatásait. Közel egy évtizede a környező iskolák számára minden ősszel ajánlást készítünk a különböző foglalkozásokról, amelyekből ők választhatnak. Könyvtárhasználati órát, kézműves-, környezetvédelmi-, városismereti foglalkozásokat, valamint verses irodalmi összeállításokat ajánlunk, elsősorban a napközis csoportoknak. A tanításhoz rendhagyó órákat – nem egész évben, hanem alkalmanként – egy-egy eseményhez kapcsolódóan, pl. Magyar Kultúra, a Föld Napja, Gyermekkönyvhét, Őszi Könyvtári Napok alkalmából szervezünk.

A kézműves foglalkozások lehetőséget biztosítanak a gyermekek fantáziájának, kez ügyességének, kreativitásának fejlesztésére. Különböző természetes anyagokkal, azok előállításával és felhasználási lehetőségeivel ismerkednek meg, mint pl. a rafiával, a nemezzel, a csuhéval, de papírból is sok szép alkotás kerül ki a kezük közül hajtogatással, vágással, ragasztással.

A könyvtárhasználati órákon megismerkednek a kölcsönzés szabályaival, megtanulják, hogyan vigyázzanak a könyvekre, hol találhatják meg az állatokról, a számítástechnikáról szóló vagy éppen az origamis könyveket, a kötelező olvasmányokat, vagy mire jó a katalógus.

A környezetvédelmi foglalkozásokon a gyerekeket igyek-

Kézműves foglalkozás

szünk a természetes és épített környezetünket szerető, óvó, szépítő felnőttekké „nevelni”, rávezetni őket arra, hogy mennyi mindent tehetnek ők is azért, hogy tisztább és szebb környezetben éljünk.

A városismereti foglalkozásokon szűkebb hazájuk, azaz Veszprém történetével, nevezetességeivel, híres szülőtteivel ismerkednek meg. A foglalkozásokon a beszélgetéseket filmbejátszásokkal, fotókkal, könyvajánlásokkal is színesítjük. A foglalkozások végén mindig marad idő arra, hogy könyveket kölcsönözzenek.

A foglalkozások nagy részét a könyvtárosok és a népművelő tartja, de alkalmanként külső szakembereket is felkérünk 1–1 foglalkozás megtartására. Évente 90–100 foglalkozást szervezünk iskolai csoportoknak.

Fontosnak tartjuk, hogy a szervezett kereteken túl is eljőjenek hozzánk a gyerekek. Lehet például Kérdezz! Felelek-et, Ki nevet a végén-t játszani, kártyázni, sakkozni, malmozni. A kisebbek számára ott vannak a bababútorok, de ha színezni, rajzolni szeretnének, azt is lehet.

A jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódva rendszeresen szervezünk családi játszóházakat. Ezek az alkalmak lehetőséget teremtenek arra, hogy a szülők és a gyerekek együtt töltsenek egy kellemes délutánt, közösen készítsék el pl. a karácsonyfára a díszeket, együtt fessék meg a húsvéti tojásokat, közösen nézzék végig a bábelőadást vagy az ünnepi műsort. 1988 óta már hagyománya van nyári táborainknak. (Kézműves, Ifjú természetbarát, Városismereti tábor). 1999-től szervezünk Játszóteri gyermeknapot a környezetünkben élő gyerekeknek.

Szerettük volna a gyerekek figyelmét egy kicsit az olvasás, mint szabadidős tevékenység felé fordítani. Ezért gondoltuk úgy, hogy Veszprémben újraindítjuk a Gyermek-

Verses irodalmi műsor

Kézműves foglalkozás

könyvhetet. Első alkalommal a környékünkön lévő általános iskolások számára szerveztünk a Gyermekkönyvet alkalmából különböző programokat 1993-ban. A rendezvény sikerén felbuzdulva a következő évtől már a város összes általános iskolája számára szerveztük meg a Gyermekkönyvhetet az iskolai könyvtárosok, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár gyermekkönyvtárosai és a Városi Művelődési Központ többi intézményrészének munkatársai bevonásával. A gyermekkönyvheti rendezvénysorozatot minden évben 1–1 adott téma vagy személy köré építjük fel. Így emlékeztünk meg két nagy meseírókról, *Benedek Elekről* és *Móra Ferencről*, „Szállj költemény” címmel a versek világát idéztük meg, „Méltó ünnepet” címmel az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára emlékeztünk, majd egy kicsit vidámabb témát választottunk „Humor a gyermekirodalomban” címmel. 2000-ben a Gyermekkönyvhét a „Magyar irodalom kincsestára” címet kapta.

A programsorozat része az „Ami a szívedet nyomja!” c. megyei vers- és prózaíró pályázat kiírása és eredményhirdetése is, amelynek gondozását 1998-tól vállaltuk fel. Igyekszünk sokszínű programot összeállítani, hogy mindenki megtalálhassa a számára megfelelőt. A gyerekek részt vehetnek a rejtvénypályázatokon, olvasópályázatokon, vetélkedőkön, vers- és prózamondó versenyeken, rajzpályázatokon, rendhagyó órákon, író-olvasó találkozók, játszótárszabványon. Nagy öröm számunkra, hogy a különböző pályázatokon olyan gyerekek is szép eredményeket értek el, akik az iskolában nem igazán szerepelnek jól, s ez a sikerélmény készítette őket arra, hogy rendszeresen betérjenek hozzánk.

Azt tapasztaltuk, hogy a gyerekek szívesen találkoznak kedvenc meséjük, könyvük alkotójával. Vendégül láttuk többek között *Marék Veronikát*, *Janikovszky Évát*, *Horgas Bélát*, *Rigó Bélát*, *Nógrádi Gábort*, *Schmidt Egont*, *Kárpáthaljáról Berniczky Évát*, valamint *Balla D. Károlyt*.

A tavalyi tanévben „1100 éve Európa szívében” címmel 7 részből álló programsorozatot szerveztünk a Kukkantó Klubbal közösen. 7 szombat délután „barangoltunk” a gyerekekkel közösen a magyar nép történelmében, irodalmában, művészetében és zenei világában. Egy-egy alkalommal felidéztek népünk történetének főbb állomásait a honfoglalás-

tól egészen napjainkig. A játszótárszabványban az adott korra jellemző tárgyakat készítették a gyerekek, mint pl. bőrtársolyt, nemeztársolyt, koronát, pártát, kardot. A vetélkedőn többek között „megütköztek” *Koppány* és *István* seregei, a török és a magyar hadak. A Báthory iskola tanulói előadásában például részesei lehettünk első királyunk megkoronázásának, láthattuk *Mátyás királyt* álruhában járva az országot, a Kurázi Néptáncgyűttes táncosaitól megtanulhattunk toborzót járni ... csak néhányat a szíves programból.

Az idei évben a természettudományok felé fordulva szintén több részből álló programsorozatot szerveztünk „Nagy lépések a tudományban” címmel, sok-sok kísérlettel. A közelmúltban nagy sikere volt a novemberi felolvasó délutánnak, ahol közel 100 kisdíák vett részt. 2001-ben indítottuk útjára irodalmi vetélkedőnkét *Mesék, regék a Balaton-felvidékről*, illetve *Veszprém megye irodalmi hagyományai* címmel 2 korcsoport számára. A vetélkedőkre több, mint 50 csoport (4 fős csapattal) jelentkezett.

Nyári városismereti táborosok a városban 1988–89-ben

Ezek a programok csak az iskolai könyvtárosok és a pedagógus kollégák közvetítésével, közreműködésével tudtak sikeressé válni. Az együttműködés a jövő sikerének záloga is. Természetesen nemcsak az határozza meg, hogy szívesen mennek-e a gyerekek a könyvtárba, hogy ott milyen programok várják őket, hanem az is, hogy megtalálják-e ott az érdeklődési körüknek megfelelő, iskolai tanulmányaikhoz szükséges könyveket, folyóiratokat. Költségvetésünkben sajnos, csak erős válogatással, s csak 1–1 példányban tudunk könyveket vásárolni, de igyekszünk követni a gyerekek igényeit, s az általuk „slágereknek” tartott könyveket beszerezni. Nagy örömmel fogadjuk az olvasóink által ajánlott gyermekkönyveket is, mert ezzel bővíthet kínálatunk.

Bízunk benne, hogy a modern technika korában a legújabb információhordozók sem tudják kiszorítani a könyveket, s az olvasás által szerzett élményeket. Végezetük *Gorkij* szavával üzennék a mai gyerekeknek:

*„Szeressétek a könyvet,
a tudás forrását!”*

„A könyvtárhasználat váljon az iskola minőségi mutatójává!” SOLYMOSINÉ KAJTÁR MÁRTA

Az iskola legfontosabb társadalmi funkciója, hogy a lehetőségekhez képest egyenlő esélyeket biztosítson minden tanuló számára.

A hátrányos helyzet fogalma legelőször a napközis tanulók körében merült fel. A könyvek olvastatásával, a könyvek hatására neveléssel, a könyvhasználattal sokat lehet ezen enyhíteni.

Könnyen levonható a következtetés, mint feladat: Minél több könyvet kell a tanulók kezébe adni, hogy olvasmányai is hozzásegítsék őket igazi érdeklődési körük felismeréséhez, megismeréséhez. Ennek a tanítási órák és a napközis foglalkozások a legfőbb színterei, értelegtöbbször a szaktanárok és a napközis nevelők tehetnek. Az előbbieket a szűk körű érdeklődés kiszélesítéséért, az utóbbiak az érdeklődés elmélyítéséért tehetnek.

A könyv és könyvtárhasználati ismeretek megszerzése, alkalmazása az iskola és a napközi otthonok legmegszegzebbre tekintő feladatrendszerébe, mert ezen múlik a tanulók önművelése.

I. Az olvasóvá nevelés csak átgondolt, tervszerű szoktatás útján biztosítható.

Az iskolák nevelésének eredményességét, hatékonyságát ezzel a legbiztosabb mércével mérhetjük. Ennek alapján dől el, hogy a tanulók milyen mértékben válnak irodalmat szerető, igényes olvasókká.

Véleményem szerint az olvasási tel-

jesítményre és az olvasási szokások kialakulására a következő tényezők hatnak:

1. A tanulók olvasási készsége, az olvasott művek mennyisége.
2. A tanulók szókinccse, nyelvi fejlettsége.
3. A gyermekek intelligenciája. Az iskola és a szülői ház hatása.

1. A tanulók olvasási készsége: Az olvasás presztízse sajnos csökkenő tendenciát mutat. Ennek több oka van. Pl.: időhiány, hajszolt életmód, tv, videó nem hat ösztönzőleg, képregények sokasága, a módszerbeli szabadság a minőségi munka hanyatlásához vezet.

Következménye: Az olvasási struktúra eltorzult, a szépirodalom, az értékes gyermekirodalom háttérbe szorul. A könyvtárhasználat, a könyvtár minősége váljon minőségi mutatójává az iskolának. Tapolcán a Kazinczy Ferenc Általános Iskolában az iskola természetes módon foglalja magába a könyvtári szolgáltatásokat, nem gond a tájékozódás, az anyag feldolgozásának technikája (jegyzetelés, kiemelés, a kutató munka), ahol a lényeglátó, logikus olvasás és gondolkodás formáit is ismerik a tanulók. Az iskolai könyvtáron kívül a Városi Gyermekkönyvtár is aktívan segíti a tanulókat az ismeretszerzésben, a szabad idő kulturált eltöltésében. Így lesznek a napközis nevelők „igazi segítői”, folytatói a délelőtti munkának, itt a munka és a szórakozás következetes munkával összekapcsolja az olvasási készségfejlesztést a könyvtárhasználattal.

2. A tanulók szókinccse, nyelvi fejlettsége: Általános tendencia: Tanulók szókinccse szegényedik, durvul, a sok írásbeliség, a helytelen nevelői bánásmód nem hat mindig ösztönzőleg.

A foglalkozások nevelési és tartalmi program 2 fontos feladatkört foglal magába:

1. Lehetővé teszi a könyvtáron kívüli (iskolában, családban, kortársi környezetben stb.) szerzett ismeretek **élményszerű** feldolgozását, a tanultak kiegészítését, a hiányok pótlását. Pl.: élménybeszámolók, hagyományok ápolása, kérdezz-felelek játékok.
2. Olyan ismeretanyaggal hozza kapcsolatba a tanulókat, melyekre a család és a napközis tanóra csak ritkán tud inspirációt adni. Pl.: évfordulókra, kiállításokra, ünnepekre (való felkészülés), irodalmi évfordulókra készülés, illusztrációk, portrék, bibliográfiák összeállítása, tanulmányi kirándulásokhoz felkészülés, minél nagyobb tér biztosítása a tanulók véleményének.

3. A gyermekek intelligenciája, az iskola és a család hatása: Véleményem szerint a tanulók intelligenciája csak a könyvtárhasználat segítségével bontakozhat ki. Olyan nevelők és foglalkozásaik megtartására van szükség, ahol több évre tervezett, egymásra épülő, fejlődésében fokozatokra bontható feladatsorok összeállítása van. A napközi arculatát az iskola jellege szabja meg: a körülményekből, a település jellegéből, a szakkörök, az érdeklődés irányából eredően különböző feladatok adódnak. Legtöbbször azonnal kell megtalálni a megoldás kulcsát, az adott körülményeknek és igényeknek megfelelően. A rutin itt nem mindig vált ki eredményt, inkább a felkészültség és az igényesség, az önképzés mértéke.

II. Az önálló ismeretszerzés készségének kialakítása napközis tanórákon és szabadidőben:

Legtöbb tantárgy sikeres tanulása azon áll, hogyan tudják a tanulók olvasási képességeiket felhasználni. *Olvasmányával, elképzeléseivel a tanulók nem maradhatnak egyedül.* Irányítani, motiválni kell, ezen kívül igénylik a véleménycserét is. A család szerepe itt is csökkent, viszont nőtt a kortárs partnerek és a napközis nevelők szerepe. Az ismeretszerzés eredményessége attól függ, mennyire tudják a nevelők az ismereteket több csatornán közvetíteni. (Pl.: nemcsak írott, tankönyvi szövegen keresztül, hanem játékkal, énekkel, zenével, rajzzal, bábbal, dramatizálással, találós kérdésekkel, szójátékokkal stb. eszközökkel hivatott segíteni a közöltek élményszerű feldolgozását, megértését.)

Alapelvek: sok játékos elemet tartalmaznak (búvárkodás a könyvtárban elengedhetetlen feltétel) változatosak, rendszeresek legyenek a foglalkozások. Az iskolai tananyaggal szinkronban, másfajta megközelítésben pl.: aki rosszul olvas, azt a képek segítségével, a nehezen verbalizáló gyermeket a jó manuális készségével, a közösségbe nehezen illeszkedőket tisztségekkel, a sikerek, dicséretes számon tartásával, érzelmi odafordulással lehet segíteni.

Javaslom: váljon szükségletté a többkönyvű ismeretszerzés, jusson folyamatosan kifejezésre az olvasásra irányuló pedagógiai cselekvés!

A nevelők módszerbeli szabadsága nem jelenthet szabadosságot! A könyvtári foglalkozásokat nem lehet rögtönözni! Az eredményes olvasásfejlesztés csak kedvező pedagógiai légkörben, korszerű pedagógiai rendszerbe ágyazottan képzelhető el! A folyamatjellegűt kell erősíteni! Válják az olvasás a nevelők segítségével, irányításával egész életre szükségletté! Ez csak valamennyi pedagógus következetes, egységes munkája révén jöhet létre! Állománygyarapításra a napközis munkaközösségek is tegyenek javaslatot!

Napközis szabadidős tevékenységek lehetőségei:

Kulturális foglalkozások adnak a legtöbb lehetőséget a könyvtárak használatára. Kedvelt témák a tananyaghoz kapcsolódva: állatmesék, mondák, Mátyás királyról szóló elbeszélések, törté-

nélkül. A napközi otthonnak az is feladata, hogy olyan szokásokat alakítson ki a tanulóknál, amelyek az iskolán kívüli önművelődésben fontosak. Ezek közül a legfontosabb a rendszeres könyvtárlátogatás is (iskolai és városi is). A fokozatosság útját végig kell járni az önállóság minden területén. A fo-

nelmi témák stb. A didaktikus játékok leleményessége is a könyvek közötti eligazodást segítik.

Szellemi vetélkedők: a témát a tanult anyagrésszel összefüggésben választjuk ki, de lebonyolításában nagy szerepet kap a könyvtárhasználat. A témát előre megadjuk, így arra a tanuló a könyvtárban való búvárkodással felkészülhetnek, s a kérdésekre nem fejből kell válaszolniuk, hanem a megfelelő könyvből keresniük a feleletet.

Kirándulások, vagy rövidebb séták a lakóhelyen:

A tanulók szívesen kutatnak a múltban, 1-1 műemlék története, vagy elnevezés eredete után. Öröndöletes, hogy szaporodnak a helytörténeti művek. Szokásos és helyes a napköziben, hogy az a tanuló, aki a tanulási idő letelte előtt befejezi munkáját, szabadon választhat a könyvespolcon elhelyezett könyvek között, vagy saját kedvenc könyvét olvashatja a többiek zavarása

lyóiratok lépcsőfokot jelenthetnek a könyvek olvastatásához. A folyóiratok tanulmányozása a könyvek olvasásnál kisebb erőfeszítést ígér a gyermeknek, és ez önmagában csökkenti az esetleges ellenállást az olvasással szemben. A változatosság, a legkülönbözőbb témájú cikkek kínálják a sokféleséget. A csoportos beszélgetések (adott témában) akkor lesznek igazán eredményesek, ha a tanulók fel tudnak rá készülni. Faliújságok szerkesztésekor ne elégedjünk meg a hírekkel, közleményekkel, legyenek eseményekről szóló beszámolók, könyv- és folyóiratismertetések is, ahol a tanulók véleménye dominál.

Véleményem szerint: a napközis szabad foglalkozások jelentősége együtt nő a tanulási módszerek elsajátításával. A tanulók egyrészt hamarabb végeznek tanulnivalójukkal, tehát több szabadidejük lesz – másrészt egyre jobban elmosódik az éles határ a tanulás és a szabadidő okos felhasználására között. Így válik a 2001/2002-es tanév az olvasás évévé.

Lapok az iskolai könyvkultúra történetéből

DR. TÖLGYESI JÓZSEF

A késő középkortól a könyvek már nélkülözhetetlen eszközei voltak a tanulók iskolai oktatásának. Az abc-s könyvek jelentették az első, mindenki által kézbe vehető nyomtatott taneszközt, s máig tartóan a tankönyvek az alapvető ismerethordozók. Az abc-s könyveket később más tankönyvek, s olyanok is követték, amelyek háttéranyagot jelentettek a tanulóknak.

Első jelentős szaklapunkban, az *Eöt-vös József* által 1868. február 6-án alapított Néptanítók Lapjában (amely az első években hetenként hét nyelven jelent meg), már a korai időszakban olvashatók tankönyvön túli könyvekkel kapcsolatos írások. A két világháború között külön rovat, az Ifjúsági könyvszemle segítette a néptanítókat abban, hogy milyen módon neveljék a gyerekeket a gyermek- és ifjúsági könyvek olvasására, a könyvkultúra személyes kialakítására. Ehhez számos alkalommal külföldi példákat mutattak be, de természetesen, az ebben a rovatban megjelent írások többsége hazai vonatkozású volt.

A népiskolákban a hivatalosan ösztönzött és támogatott könyvolvasáskultusz a két világháború között érkezett a csúcspontjára. Ennek egyik fő motivációja az az ideológiai, politikai, művelődéspolitikai beállítódás volt, amely a magas szintű (a nacionalizmusra, a sovinizmusra, az irredentizmusra alapozott) kultúra megteremtésében vélte megtalálni a nemzet felemelkedéséhez vezető utat.

A Néptanítók Lapja 1930. évi számaiból vett három, az említett rovatban megjelent írást *k. h.* monogrammal *Kőrösi Henrik* (1858–1930) jegyezte, aki ekkor (1913-tól) a folyóirat szerkesztője volt. (Ugyanebben az évben, a 33–34. számban búcsúzott tőle a tanítótársadalom.) A könyvek iskolai szerepéről vallott felfogása nemcsak szakmai érvekből eredt, hanem abból is, hogy maga is számos könyv szerzőjeként megtapasztalhatta, az eredményes oktatás és nevelés egyik feltétele a tanítók

olvasottsága, szakmai műveltsége. Ezért a nemzetnevelés fő forrásának a tanítókat tartotta, akiknek egyik feladatául jelölte meg a szépirodalmi és ismeretterjesztő jellegű könyvek olvastását. Ezt a célt szolgálták az iskolai könyvtárak, s ennek folytatásaként az iskolán kívüli művelődésben a népkönyvtárak. Szemléletére, széles körű tájékozottságára jellemző, hogy nyugati és keleti példákat egyaránt felhozott a könyvekkel, a könyvolvasással kapcsolatban. E témájú írásai nem mentesek az erős didaktizmustól, de a kor tanítóinak általános műveltségét, életkörülményeiből adódó hivatástudatát tekintve minden bizonnyal jogosan választotta ezt a szakmai megközelítést. Optimizmusa azonban ma is tiszteletre méltó, mert a következőket írta: „*A mi tanítóink kétségtelenül jól végzik feladataikat. Elolvassák a könyveket és szívvel és hittel adják az ifjúság kezébe, hogy velük és általuk emelkedjék fel a könyvhöz. És így lassan az egész nemzetet megtanítyák a könyv szeretetére és becsületére, hogy kincse, lelke és táplálója legyen az otthonnak.*”

Az Olvasás évében aligha kívánhatunk ennél jobbat és többet. Ebből az alkalomból emlékezzünk azokra az elődeinkre, akik éppúgy küzdöttek a könyvek szeretetéért, mint ahogyan tesszik ezt ma tanítóink, tanáraink, könyvtárosaink. S reménykedjünk, hogy a szülők többsége is.

A Néptanítók Lapjából a következő három, az Ifjúsági könyvszemle rovatban megjelent írást választottuk ki emlékidézőnek és tanulságnak:

(T. J.)

A könyvkultúra emelése

Az ifjúságot céltudatosan kell a könyv olvasására nevelni. Ez az iskola és az otthon feladata annyiban, hogy az iskola munkáját előmozdítja és megfelelő lelki ellenőrzést gyakorol. Az ifjúság sohasem maradhat irányítás nélkül,

feladatainak és kötelességeinek – mindezekon felül pedig érdekeinek tudatában is rászorul azok támogatására, akiket nem a szorosán vett hivatás de a tapasztalat tesz nevelőkké!

Természetesen az iskola legfőbb feladata a könyvekre való nevelés, mit kell, mit szabad olvasni, hogyan kell hozzákezdeni és mily utak vezetnek a könyv szeretetéhez és megértéséhez. Az ifjúság lelkét és gondolkodását kell jól ismerni, egybevetve az életkörülményekkel, a kor igényeivel és kívánásaival. A nevelésre rátermett hivatásos nevelő megfigyelése szükséges annak megállapításához, melyik a belülről sarkalló ösztön, mely a könyvhöz vezérel és mik hatnak külső ösztönzéseként az ifjúságra. Nem mindenki találja meg a könyvhöz vezető utat. Sokan örökre elzártnak tőle; mert nincs érzékük iránta és lelki szükségletüket még a pedagógiai hatás sem tudja megteremteni. Vannak emberek, akik életük végéig rabjai maradnak a könnyű olvasmányoknak, a tartalmatlan, nem tanító és művelő könyveknek; vagy a testi kultusz túlhajtása, a sportok mértéktelen szeretete eltéríti őket az élet nemes fűszerétől, a könyvtől.

Külföldön kísérletet tettek oly irányban, hogy megközelítsék a problémát és belelássanak az ifjúság lelkébe, hogyan alakulnak ki vágyai a könyv iránt, milyen lehetőségei vannak könyvek olvasására, van-e kedvük, hajlandóságuk, kitartásuk és az otthon támogatja-e őket ily irányú törekvéseikben? Megkérdezték a tanulókat, milyen kiváló írókat ismernek a múltból, mily művek tetszettek nekik a legjobban, mit szeretnének olvasni, vajon szüleik nem gátolják-e őket az olvasásban, van-e külön szobájuk, ahová könyveikkel elvonulhatnak, sokat kell-e dolgozniuk és mily körülmények között szerették meg a könyveket?

Súlyos dolog derült ki, az, hogy a lakáshiány a legnagyobb akadálya a könyvolvasásnak és az ifjúság könyvek útján való lelki és szellemi fejlődésé-

nek. Egy német tudós formulázta meg azután a probléma megoldását, azzal a kijelentésével, hogy az az ember fog a legtöbbet tenni a könyvkultúra és az általános kultúra emelése érdekében, aki kétmillió lakást épít. Kiderült az is, hogy az ifjúság nem csupán azért kíván olvasni, hogy üres óráit kitöltse, vagy szép olvasmányokat élvezzen, hanem belső szükségéből, hogy élete nyomasztó élményeitől megszabaduljon és megvilágítva lássa az élet által számára nyújtott különböző zavaros, sokszor elriasztó tapasztalatokat. A könyv által kíván megismerkedni az emberekkel, hogy kiismerje magát az élet nagy káoszában.

Gorkij jellemezte ezt a belülről jövő természetes lelki szükségletet a legpregnansabban, amikor azt a vallomást tette, hogy a könyvek tisztították meg lelkét, általuk szabadult meg az élet csúf benyomásaitól. A könyvek ültettek hitet és bizalmat szívébe, hogy nem él egyedül a világon és nem fog elpusztulni elhagyottan. Ez a vallomás mintha a városi ifjúság lelkéből szakadna föl, mely magasztosabb életcélok felé tör és a lelki és szellemi felszabadulás útját keresi.

Legutóbb két nevezetes mű foglalkozott e kultúraproblémával. Prescang „Út az igazak országába” c. könyve és „Egy tanuló naplója” c. orosz munka.

Prescang az ifjú tanítóban látja az ifjúság megmentőjét, mely lelkileg, erkölcsileg és szellemileg a sötétben börtököl és az utcai kövezeten töri össze magasba termett szárnyait. A tanító mondja Péternek:

– Az ember – magasabb értelemben – nem technikus, nem kereskedő, nem tudós, nem költő, nem művész. Az ember ember, ha erkölcsi öntudata emeli emberré! Amikor más ember gondjait érzi ki a saját gondjaiból, ha a jogtalan-ságot, az emberiség ellen elkövetett sértésnek tekinti, érheti el csak a tökéletesség bizonyos fokát, mely kiemeli az állatiasságból!

Az orosz könyv, „Egy tanuló naplója”, nem kívánja a tanító vezetését és útmutatását. A tanító ne kényszerítse rá tekintélyét az ifjúságra, azt az általános szellemi áramlatok ragadják magukkal.

Oly felfogás is érvényesül, hogy a szellemi világba vezető kapu nem a régi irodalom, hanem a mai élet a mai könyveken át. Ez a felfogás természetesen kissé önkényes és felelőtlen.

Hogy a műveltség alapos legyen, erős életösztönnel kell támogatni az akaratot. Annyi mindenesetre tény, hogy az ifjúság könyv iránti vágyait átszövi a jelenkor élete. Végeredményben azonban teljesen irrelevans, hogy jut el a könyvhöz. A fő, hogy eljusson oda. A könyv értelméhez.

Az iskolának azonban nem az olvasás technikájára kell súlyt helyeznie, hanem arra, hogy a könyvet tartalma szempontjából esztétikailag és világnézetileg elemezze a tanuló előtt. Tanítsa meg a tanulót *lát*ni az olvasás által! Erre, sajnos, hiányzik az idő és alkalom!

A mi tanítóink kétségtelenül jól végzik feladataikat. Elolvassák a könyveket és szívvel és hittel adják az ifjúság kezébe, hogy velük és általuk emelkedjék fel a könyvhöz. És így lassan az egész nemzetet megtanítják a könyv szeretetére és becsületére, hogy kincse, lelke és táplálója legyen az otthonnak.

(1930. 11–12. sz. 27–28. p.)

Jó könyvet a gyermekeknek!

A nevelés jó könyv nélkül hiányos. Jó könyvet kell a gyermek kezébe adni, hogy megtanulja az életet, hogy ránevelődjék az életre. Ám tudni kell, mi a jó könyv a gyermek szempontjából? Erről elmélkedik Erich Bockenmühl és mindaz, amit egy pedagógiai folyóiratban megjelent tanulmányában kifejt, hozzásegíthet a kérdés megismeréséhez és a jó gyermekkönyv felé való fejlődés útját egyengetheti ott, ahol arra szükség van. Pedagógiai szempontból csak egyet lehet követelni a gyermekkönyvtől: nyelve legyen egyszerű, érthető. A nyelvezet egyedüli kritériuma, lényege a gyermekkönyvnek. Ezt nem nehéz belátni; mert maga a tankönyv is, mely új fogalmakkal, eszmékkel ismerteti meg a gyermeket, csak úgy töltheti be hivatását, ha azokat a leg-egyszerűbb és legközvetlenebb szavakkal, a felfogható még legkisebb részei-

ben is érthetően formálva állítja a gyermek elé. Még a számtankönyv is elvételi célját, ha nem számol a gyermek korával és felfogóképességével.

Egészen másként áll a dolog a felnőtteknél, akik minden nyelvformában, stílusban kiismerik magukat, főleg ha gyakorlati dolgokról van szó, melyeknek ismerete fontos számunkra; az a könyv, amelyre szükség van, bármily komplikált vagy silány is a nyelvezete, eléri célját.

Jó gyermekkönyvet azonban nem lehet írni anélkül, hogy az író ne igazodjon a gyermek értelmi fokához. Annak, aki a gyermekhez szól, lelkileg és szellemileg látnia is kell a gyermeket. A gyermekkönyv írójának építenie, alakítania, megjelenítenie kell; mert a gyermek realitásokat kíván. A gyermekkönyvnek tehát éppen nyelvi mozzanatokban kell teremtőnek lennie.

A jó gyermekkönyv megírásához épp annyi költészet, komolyság, belső lelki felelősség és művészi tudás kell, mint minden más költői, teremtő műhöz. Csak a teremtő, a teremtés pillanatában mindig újjáalakult nyelv lehet közvetlen, érthető, a gyermek lelkéhez férköző igazi nyelv. Az író intuíciónak itt fontos szerepet kell játszania. A láthatóan oktató szándék, amikor kiderült a gondoskodási akarat és hogy a könyv nevelni, irányítani akar, eltévesztette célját.

Vannak könyvek, vagy könyvrészletek, melyeket felnőttek számára írtak és a gyermekek mégis értették és szerették e könyveket. Miért? Mert épp úgy szóltak a gyermek lelkéhez is.

A gyermekkönyvnek legyen élő, folyamatos cselekménye, mely foglalkoztatja a gyermek fantáziáját. Legyen derűs és vidám, a szó nemesebb értelmében. Ez a vidámság nem jelent különös humort és erőszakolt derűt, hanem derűs életszeretetet, életigenlést. A gyermek alapjában véve komoly természetű és a felnőttek humora iránt semmi érzéke sincs. Azt a derűt, mely mosolyt kelt a gyermeki arcon és nap-sugarat a gyermeki lélekben, csak az tudja elővarázsolni, aki benne él a gyermekben.

Érdekes megfigyelések ezek és igazak. Oly megállapítások, amelyeket az

élet igazol. Magunk is kifejtettük sokszor, hogy van Isten áldotta ifjúsági író, vagy tanító, aki a gyermekkel él, annak szeretetében felolvad, lelkébe le száll, aki írhat olyan könyveket, melyek a gyermek okulására és szórakoztatására szolgálnak. A Gárdonyiak, Benedek, Mórak, Gaál Mózesek ...

Jó gyermekkönyvekben nálunk hála Istennek nincs hiány, és ez előmozdítja kultúránk fejlődését!

(1930. 13–14. sz. 26. p.)

A könyvek és az ifjúság

Az ifjúság szereti a könyvet, mindig is szerette. Boldog, ha hozzájuthat és keresi az alkalmat, hogy megszerezhesse a szíve szerint való könyvet. A mai világban másként alakulnak ki azok a körülmények, melyek bármily vonatkozásban is összefüggésben vannak a könyvvel, annak megszerzésével, kiválasztásával, megvásárlásával. A könyv ma más azon gyermekek szempontjából, akik fiatal koruk ellenére is bekapcsolódtak már az életbe, mely igénybe veszi őket lelkileg és fizikailag, amennyiben a megélhetés terhei is részben rájuk nehezdednek. Másként van ez most, mint hajdanán, amikor békés familiáris körben, a petróleumlámpa fénye mellett olvasgatott a gyermek és a szülők képes családi lapokba mérülve, a szerkesztők útmutatásai szerint igazodtak. A könyvvásárlást jelenleg nem a család és a családi lapok befolyásolják, hanem a könyvkereskedések kirakatai és a napi sajtó, mely reklámokat, recenziókat, kivonatokat és kritikákat közöl. A legnagyobb feladatot azonban a tanító tölti be e téren, aki a könyvre neveli az ifjúságot és aki helyes irányban befolyásolhatja a könyvre vágyódó ifjú lelket. Segítségére lehetnek ezirányban az ifjúsági mozgalmak vezetői, a könyvtárosok és nem is utolsó sorban maguk a könyvkereskedők, akiknek érteniük kell ahhoz, hogy megfelelő kiadványokkal a gyermekek lelkéhez a legjobban hozzáférközzenek.

Tény, hogy a mai gyermek, aki hozzászokott korához, szeret olvasni és ha

nem vásárolhatja meg, megszerzi bárhonnan is szellemi és lelki eledelét: a könyvet!

Mit keres a könyvben és mi bilincseli le figyelmét? Életet akar, érezni akarja a valóságot, megismerni azokat a dolgokat, jól megismerni, amelyek naponta környezik, keresi is őket a cselekményekben. Ha nem találja meg benne, csalódottan teszi le az olvasmányt.

Az ifjúság ma nem regényes dolgokra vágyik, a repülőgép és a rádió a távolságokat összezsugorította és véget vetett a romantikus elképzelésnek, az álmodozásoknak, az elérhetetlenségnek, mely elkísérte az embert egész életén keresztül!

Egy német könyvkereskedő megfigyelései szerint a 14–16 éves ifjú Jack Londont olvassa és útleírásokat, a 17–20 éves a könyvön keresztül, igyekszik a valóságot megismerni és szociális környezetét tanulmányozni; a 20 éven felüli ember már belemerül az életbe, annak forgatagába és az olvasmányokban előre megéli jövőendő életét.

A könyv adjon feleletet azokra a kérdésekre, melyekről az ifjúság saját tapasztalatai révén vagy az újságok útján értesül. Okos feltételeket adjon és ne hamis beállításban mutassa a dolgokat, hanem híven, nevelő és oktató tendenciával, ha ez nem is érezhető ki belőle.

A könyv minden kérdést felöllelhet, mely emberi probléma szociális, társadalmi és lelki-testi vonatkozásban; mert az ifjúság mindent megért, ha becsületesen – mellékgondolatoktól mentesen – közlik vele. Szívesen vezeteti magát az életben az irodalom által, melynek kötelessége levetíteni az életet. Ha ez a nemes igazsággal történik, ideálok sugározatásával, az élet szépségeinek kiemelésével, az erkölcsi mozzanatok kidomborításával, megvan oldva a feladat, mely állandó problémája a nevelésnek.

A problémát az a becsületes igazság küszöbölje ki, hogy a mai ifjúság emberszámba megy és nem áll hátrább a felnőtteknél; joga van tehát az élet megismerésére már korán is, embereken és könyveken keresztül!

(1930. 19–20. sz. 28. p.)

KÖNYVISMERTETÉS

Tanulmányok Kassák Lajosról

A Miskolci Egyetem modern magyar irodalomtörténeti tanszéke által 1999-ben megrendezett Újraolvasó – Kassák Lajos című konferenciájának anyagát tartalmazza ez a kötet. Jelentős mű született, mert e sokoldalú tevékenységet végzett költőről, íróról, képzőművésztől és szerkesztőtől (1887–1967) – a róla szóló gazdag irodalom ellenére – mindig időszerű írni, nemcsak azért, mert hatalmas életművet hagyott az utókorra, hanem azért is, mert oly széleskörű volt munkássága, hogy bár az egyes területek elemzése is jelentős munkát igényel, ezek egymásra hatásának, egymáshoz kapcsolódásainak elemzése és értékelése adhat igazi, teljes képet Kassákról. Folyóiratai pedig „modern művészetünknek az európai kultúrával egyenrangút teremtő fórumai voltak” – olvasható róla az Irodalmi lexikonban.

A konferencián a poétikai, komparaszti- kai, illetve a recepciótörténeti szempontokat helyezték előtérbe az előadók. Az életművön belül a húszas éveket vizsgálták, valamint A ló meghal a madarak kirepülnek című művet, a számozott verseket és a recepciótörténetet, főképpen a hatvanas-hetvenes évek vitáit. „A tanácskozás előadásiból jól kirajzolódik az a kettős stratégia, amely az ezekre a kihívásokra adható válaszokat igyekezett felkutatni egyfelől az avantgarde mégoly sokarcú poétikai paradigmájának (líra)elméleti újragondolása, másfelől az – érdemileg legalábbis) meglehetősen késéssel induló – Kassák-recepció poétikai-történeti kérdőhorizontjának feltérképezése kínált közvetítési lehetőségeket” – írják a szerkesztők az előszóban.

A tanulmányok olvasásához elmélyült figyelem kell: feszességük, gondolatívük alig enged könnyed asszociációkra történő lehetőségeket már csak azért sem, mert a szövegek értelmezésbeli közege elvontságával szab korlátokat. Olyan szerzők tanulmányai olvashatók a kötetben, mint Kulcsár-Szabó Ernő, Kulcsár-Szabó Zoltán, Tandori Dezső, Vajda Károly, Imre László, Tromka Beáta, Aczél Géza, Fried István.

(Tanulmányok Kassák Lajosról. Szerk.: Kabdebó Lóránt et al. Bp.: Anonymus. 2000. – 261 p.)

CSBGy

Minőségbiztosítás, avagy a „Zöld posztó” titka

A minőségbiztosítás megvalósulása

VIDÓKNÉ PATAKY MÓNIKA

Iskolánk minőségbiztosítási programjához csatlakozik a könyvtár az alábbi folyamatos újszerű programmal.

A könyvtárban megtartott órák, ill. szakórák gyűjtőmunkájának anyagából a tanulók színvonalas, reprezentatív anyagot készítenek. Ezek a szövegszerkesztőn készült, vagy kézzel írott, gazdagon és ötletesen illusztrált tanulói forrásmunkák (megfelelő ellenőrzés után) a folyosón elhelyezett falitáblára kerülnek. A falitábla neve jelképes is lehet: „Könyvtári órák”.

A témakeresésre, gyűjtőmunkára motiválás a tanárok, tanítók feladata és érdeme. Ők adják feladatul órán a témát, a könyvtár és a könyvtáros pedig sajátos eszközeivel segíti a megvalósulást.

Az igényesen kivitelezett írásbeli munkák mellé kerülnek a szakórán, otthon, esetleg a könyvtárban elkészített rajzok. Szemet gyönyörködtető a sok fáradtsággal elkészített „művek” sora, és a pedagógusnak pedig lélekemelő a gyermeki szorgalom és igyekezet eme példája.

A tanulóknak fontos e faliújság! Erre mi sem jobb bizonyíték, mint az, hogy minden alkalommal elolvassák és megkritizálják egymás alkotásait, sőt néhányan önálló munkákat is készítenek (tanórán kívül) az őket érdeklő témakörökből. Ezeket és a többieket is örömmel tesszük ki tanító

kollégám segítségével, hiszen tudjuk, hogy a gyermekeket ezzel is önállóságra, az általuk elvégzett munka igényes kidolgozására sarkalljuk. A faliújság gondozásában a tanulók is szívesen részt vesznek, és közben megbeszéljük az elrendezés elveit, azt, hogy Mit? – Miért? – Hová? legcélszerűbb elhelyezni a tablón. Azt hiszem, hogy ez komplex nevelés valós formája.

Sok esetben hamarabb lekerülnek a munkák a tábláról, mint azt szeretnénk, mert újabb és újabb alkotásokat hoznak. A régi munkákat rendezve elteszem, mert szívesen lapozgatnak bennük újra és újra. A könyvtárhasználóknak ezek a munkák a későbbiekben információs forrásként szolgálnak.

A falitábla folyosónyi hossza nagyon sok, néha egy egész osztály kutatási eredményének bemutatását is lehetővé teszi. A faliújság anyaga zöld posztó, fakeretbe foglalva.

A „zöld posztóra” kerülés feltételei:

- Aktuális vagy tananyaghoz kapcsolódó, de érdeklődésre számot tartó téma.
- Hitelesen, helyesen írt szöveg.
- Forrásmegjelölés.
- Illusztráció.
- Felső tagozatban a témához bibliográfia készítése.
- Tetszetős külalak.

Az eddig bemutatott főbb témák:

Óra	Téma	Osztály
Rajz	Madarak	3. osztály – rajz
Rajz	XX. század művészete	8. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Technika	Technika történet	5. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Rajz–műv. tört.	Barlangrajzok	5. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Könyvtárhasználat	Olimpia, és egyéb ...	5. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Élővilág	Rovarok, bogarak	1. osztály – Búvár zsebkönyvek – rajz
Történelem	Életrajzok	8. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Rajz, néprajz	Farsang	8. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Technika	Farsang	2. osztály – rajz
Fizika	Életrajzok	8. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Könyvtárhasználat	Bibliográfiák (életrajzok)	8. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Történelem	Magyar mondák	6. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Az úrkutatás története		egyéni – rajzos gyűjtőmunka
Történelem	Ókor	5. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Környezet	Különleges állatok	5. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Magyar Irodalom	Kódexek (iniciálék)	6. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Magyar Irodalom	A világ hét csodája	5. osztály – rajzos gyűjtőmunka
Magyar olvasás	Petőfi Sándor	4. osztály – rajzos gyűjtőmunka

A fenti felsorolás a munkák elkészítésének időrendjében van.

Könyvtár és iskola kapcsolata a nevelés sikeréért

CZEIDLI JÓZSEF

A devecseri Esterházy-kastély évszázados falai között 1986 óta működik a település könyvtára. Az intézmény a könyvtári alapfunkciók mellett egyéb közművelődési feladatokat is színvonalasan ellát. A helyi általános iskolával jóval korábban, az ide költözését megelőzően alakított ki jó kapcsolatot. Példaértékű ez a szoros együttműködés, amely elősegíti az iskolai oktató-nevelő munka eredményességét. A két intézmény közelsége, a baráti szomszédság bizonyára közrejátszik abban, hogy ma már több évtizedes együttes múltat tekinthet vissza a könyvtár és az iskola. A kastélykönyvtár gazdag felszereltsége, ragyogó könyvállománya, történel-

mi hangulatot árasztó légköre óriási vonzerőt jelent napjainkban is a gyermekek számára. Szívesen látogatják az itt kínált délutáni programokat (játsházák, rejtvényklub, napközis foglalkozások ...), kedveltek az iskolai órák, amelyeknek a könyvtár termei adnak otthont. A tanítók és a szaktanárok gyakran terveznek olyan órákat, amelyeket a könyvtárban tartanak meg. – „Ezekon az órákon közös munkát végez a könyvtáros és a pedagógus. Módszerük a többkönyvű oktatás, céljuk a tananyag elsajátítása és az önálló ismeretszerzésre nevelés.” – tudhatjuk meg Kovács Emil könyvtárigazgatótól.

A helyi iskola tanulói mellett a környék településeiből is rendszeresen jönnek gyerekek, akik megismerkednek a várkastély történetével, játékos vetélkedőkön, szellemi versenyeken, videovetítéseken, író-olvasó találkozón vesznek részt. Ma a könyvtár legnépszerűbb kínálata az internetezési lehetőség.

A két intézmény felismerte a közös célt: „Minél több szellemi útravalót adni a gyermekeknek!”

*Czeidli József
ált. isk. tanító*

*ált. isk. történelemtanár
Devecser, Gárdonyi Géza Ált. Isk.*

Könyvtári foglalkozás óravázlata

Időpont: 2000. november 29.

Helyszín: Városi Könyvtár, Devecser

Osztály: 6. a osztály

A foglalkozás célja: Tanult könyvtárhasználati ismeretek készséggé alakítása, könyvtári tájékozódás alapismeretei.

Képzési cél: Önálló ismeretszerzés fázisai, könyvtári tájékozódás alapismereteinek gyakorlati alkalmazása. Logikai készségfejlesztés, egyéni szokincs gyarapítása. Szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.

Nevelési cél: A tudás, az ismeretszerzés fontossága; a XX. sz. modern műveltségismérvénye.

Tananyag: Pitrik József: Informatika (Könyvtárhasználat; Számítástechnika) 5–6. oszt.

Celldömölk, 2000. Apáczai Kiadó tankönyv feladatlapok piktogram

Az óra menete

Munkaforma Munkaeszköz

Szemléltetés Segédkönyvek

I. Tanulók köszöntése

A foglalkozás céljának kijelölése

Tanult könyvtárhasználati ismeretek felidézése feladatlapok segítségével egyéni és csoportmunkában

Csoportok kijelölése

II. A) Egyéni feladat:

Mutasd be saját szavaiddal a Városi Könyvtár olvasó- és kölcsönző termeit!

Szerepjáték:
Idegenvezetőként a könyvtárban

Séta a könyvtárban

B) Egyéni feladat:

Könyvtárhasználati ismeretek

Szellemi totó kitöltése

Könyvtáros minőségben számonkérés

C) Egyéni feladat:

Szólások, közmondások a KÖNYVRŐL

Kutatómunka

O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások

D) Egyéni feladat:

Hogyan óvjuk a könyveket?

Piktogramok alá szövegszerkesztés

I. csoport: Állományrészek a könyvtárban

Csoportmunka

4. csoport: Dokumentumok	Csoportmunka	feladatlap
3. csoport: Kézikönyvek	Csoportmunka	feladatlap
2. csoport: Ismeretterjesztő irodalom	Csoportmunka	feladatlap
<i>Feladatok számonkérése:</i>		
A), B), C), D) egyéni feladat		
1., 2., 3., 4. Csoportmunka számonkérése		
III. Irodalmi ismeretek felidézése	Csokonai: Jövendölés az első oskoláról Somogyban	szóbeli frontális munka szólás értelmezése
<i>1. csoport:</i> Tudás, ismeretszerzés fontossága Tanulás Iskolai élet régen	Tudomány címszó megkeresése O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások c. művében	Magyar néprajzi lexikon Lexikonhasználat
<i>2. csoport:</i> A Magyar néprajzi lexikonban keressétek meg a Somogy címszót! Feladat: a szócikk tartalmának rövid ismertetése.	Jegyzetelés	
<i>3. csoport:</i> Keressétek meg Kiss Lajos: A szegény emberek élete (I–II.) című művét, majd adjatok választ az alábbi kérdésekre! – Kikből lett a régi világban tehéncsordás? Milyen volt a viseletük? – Kikből lett régen kukoricacsósz? Milyen konyhóban laktak, mi volt az eleségük? – Milyen korúak voltak a csordásgyerekek? Mennyi bért kaptak?	Csoportmunka	Kiss Lajos: A szegény emberek élete I–II. köt.
<i>4. csoport:</i> – Mi a különbség a betyár és a zsvány szavak között? – Hogyan mondták régen az iskola szót? 1937-ben Debrecenben 1676-ban Belső-Somogyban 1608-ban Csökölyön – Hol mondják így: „oskola?” Sorolj fel néhány földrajzi helyet! – Hoffmann Ottó: Mini-Tini-Szótár (Mai magyar diáknyelv szinonimaszótára) című műve segítségével mondd el, milyen diáknyelvi kifejezések élnek ma az iskola szóval kapcsolatban	Válogató olvasás	Magyar értelmező kéziszótár=szótárhasználat Új magyar tájszótár II. köt. tájszótár használata Új magyar tájszótár Rokonértelmű szavak keresése

Csoportmunkák számonkérése

IV. Összegzés, összefoglalás

*Bajók Józsefné
pedagógus
Devecser, Gárdonyi Géza
Közös Fenntartási Általános és
Művészetoktatási Iskola*

Információs társadalom – tudás alapú társadalom

LACZKÓ MARIANNA

E címen rendezett regionális konferenciát Szegeden 2001. március 30–31-én a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete, a Csongrád Megyei Pedagógiai és Közművelődési Szolgáltató Kht., a Könyvtárostanárok Egyesülete, a Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Kollégiuma és a Somogyi Könyvtár. A gondos rendezők már az állomáson üdvözölték a konferencia résztvevőit, és ez a figyelmesség végig jellemezte szervezői tevékenységüket.

Borbola István, a rendezvény helyszínül szolgáló Rendezvényház Kht. ügyvezető igazgatója köszöntőjében intonálta az egyik fő problémát: a pedagógusok lemaradtak az információs technológiában. Mi, könyvtárosok segíthetünk a felzárkóztatásban, de a könyvet és az új eszközöket egyaránt fontosnak kell tartanunk e munkában.

Horváth Zsuzsanna (OKI) Mindennapi nyelvhasználatunk: szövegértés és szövegalkotás az információs társadalomban címmel tartotta az első előadást, melyben kifejtette, hogy az iskolában és a könyvtárban jelen van a magas kultúra és a mindennapiság, az információhoz való hozzájutás esélye azonban nem egyenlő. „*Akinek van, adatik, akinek nincs, elvétetik.*” – Máté-effektus érvényesülését igazolják a nemzetközi vizsgálatok. Ezek tanúsága szerint a magyar felnőtt lakosság az írásbeliség tekintetében igen hátul kullog, a tanulók szövegértési képessége lehangoló eredményt mutat. 1986–1998-ig alig történt változás a nyelvi, kommunikációs eredményekben, pedig a társadalom sokban változott: a magyar ifjúság továbbra is nehezen birkózik meg a hosszabb szövegekkel. A vizsgálatok eredménye szerint a szövegértés az anya iskolázottságától függ, de a nyelvhasználatban nagy a különbség iskolatípusok szerint is. A nyolcadik osztályosok körében végzett '95-ös vizsgálat kimutatta, hogy a szövegértés és a szövegalkotás tekintetében a falusi régiókban az eredmények rosszabbak, mint a városiban.

A vizsgálatokból megállapították,

mely tényezők befolyásolják a közösség írásbeliségének szintjét, minőségét:

- Az egy főre jutó nemzeti jövedelem,
- az írásbeliség a felnőttek körében (levelezés, naplóiírás stb.),
- a sajtótermékek forgalma 1000 főre vetítve,
- a nyilvános könyvtárak könyvforgalma 1000 lakosra számítva,
- a tanárok anyagi helyzete (gazdasági státusa),
- a képzésre fordított költség, diákonként USA dollárban,
- a tanulói minta homogenitása nyelvi szempontból,
- a kis súllyal született gyermekek aránya,
- a születéskor várható élettartam.

A meglepő mutatók után a beszélgető könyvtáros szerepét emelte ki, mert az ő közvetítő szerepe meghatározó a szóbeliség nagyobb hitele, hatékonysága következtében. Táblázatot mutatott azt bizonyítandó, hogy az érettségizetőknek problémát jelent érvelni, mert az iskola a civil kompetenciát kevésbé pallérozza, fejleszti.

A következő előadó Merényi Zsuzsa (Alternatív Közgazdasági Gimnázium) „Tanulásmódszertan az Internet korában” című előadását anekdotával kezdte. Egy kutatócsoport bennszülött kísérői leülnek, és nem akarják folytatni útjukat. A faggatásra azt válaszolják, hogy „*Várjuk, míg megérkezik a lelkünk.*” A lélek az öröm, a siker. Ennek megérkezését segíti elő az iskola, a könyvtár a tanulásmódszertan segítségével. Zsolnay József, Oroszlány Péter módszerét idézi, melyek a gyerekek felelősségét hangsúlyozzák saját képességeik kifejlesztésében. Nagy tetszést aratott az idézett fejlődéshasonlaltal: ha az autópárhelyen zajlott volna akkora fejlődés, mint a számítástechnikában, akkor a Rolls-Royce 20 dollárba kerülne, 3 litert fogyasztana, 100 km/óra sebességgel haladna és a motorja gombostűfejnyi lenne. Bár diákja-

ik internetezhetnek az iskolában, a könyvtárban, otthon és kávéházban, de az iskolai könyvtárnak azért hangulata van. A Sulinetről készült kérdőíves felmérés mutatja, hogy a diákok többsége cél nélkül keresgél, személytelenül chatel (fecseg), szórakoztató programokat néz, levelez és segédprogramokat tölt le. Ezt megelőzendő javasolt témaheteket tartani, amikor a héten konkrét feladatot kell megoldani az Internet segítségével. Például egy közös kirándulást szervezhetnek, vagy cikket íratnak az iskolai újságba. A tanulásmódszertan célja, hogy a tanulóhoz való viszonyt javítsa, az örömhányoka a hajszoltság. Nekünk is meg kell várnunk a lelkünket. Olyan módszerekre van szükség, amelyek játékosan fejlesztenek. Erre egyik lehetőség az Alternatív Közgazdasági Gimnázium „Tanulásmódszertani oktatócsomagja”.

A szünet után következett Szilágyi Erzsébet (OPKM) Iskolatörténet az interneten? A „Schola-Orbis” adatbázis bemutatása. A program segítségével minden iskola maga készíti el évkönyvét, az iskola történetét, esetenként a diákok bevonásával. (Pl.: készíthetnek interjút egy régi tanárral.) Ha ezt a programot szeretné egy iskola használni, akkor szerződést kell kötnie az OPKM-mel. A programot ingyen bocsátják rendelkezésre és betanítják az iskola megbízottját.

Szombaton Simon Ferencet, a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnázium könyvtárostanárárt hallgattuk, aki az előző napi bevezető, köszöntő előadásra reagálva leszögezte, hogy a könyvtár-informatika jobban fejlődött, mint az oktatás-informatika. Előadásának címe: Gondolatok a WEB-tárban, rímelve a Vörösmarty-versre. Az új paradigma, az informatikai szemlélet megváltoztatta a tudományos gondolkodást. Az Internet totális és globális volta, a sajtószabadság soha nem látott méretei az informatika nélkülözhetlensége révén alkalmazkodnunk kell hozzá. A könyv szekvenciális szerkezetével szemben az Interneten az infor-

máció mélységben tagolt, hipertextes. Kezdetben a számítógép csak segéd-eszköz volt, az „intelligens írógép”, a „digitális írásvetítő” szerepét töltötte be, amely lehetővé tette a sok befektetett munka után az idő- és energia-megtakarítást. A Gutenberg-galaxis (könyv) és a Neumann-univerzum (számítógép) szembeállítása fölösleges, hiszen *Umberto Eco* is arra hívja fel a figyelmet, hogy az Internet többsége is betű. Ahhoz, hogy az Internetet, mint bábeli könyvtárat értelmesen használja a diák, vezetőre van szüksége. A könyvtárostannak is el kell tudni látni ezt a feladatot. A konvertálható tudás megszerzéséhez nemcsak kezelnie kell tudni a technikát, hanem a tájékozódási képességgel is rendelkeznie kell. Az elektronikus írástudás már a ma könyvtárosának a követelménye, hogy ne fulladjon bele, sőt képes legyen felfedezni a manipulatív szándékot is az információközvetítésben. Befejezésül az előadó az információ és a tudás ambivalenciájáról osztotta meg gondolatait a kollégákkal. Az információ nyelvi és mennyiségi sajátosságával szemben a tudás: beszéd és minőség tehát az információ alkalmazása. Végül visszakanyarodva *Vörösmarty*-hoz: „*Világ és vakság egy hitvány lapon!*” – gondolattal az Internet pozitív és negatív oldalait elemezte.

A hallgatóságnak ideje sem maradt elmerengeni arról, hogy megy-e az Internet által a világ elébb, mert *Kokas Károly*, a szegedi egyetem tanára lendületesen folytatta a „Könyvtárhasználati ismeretek oktatása multimédiával” c. előadásával a programot. Rávilágított a könyvtári állomány számítógépes feldolgozás hasznosságára, amikor is kiderül, hogy sokkal gazdagabb az állományunk, mint hittük. Szép példákkal igazolta állítását saját munkásságából. Bemutatta „A háború árnyékában” című multimédiát, amelyet az egyetem könyvtárának anyagából állítottak össze a Horthy-korszakról. Feldolgozták Hadtörténeti gyűjteményüket, amely a következő Internet címen érhető el: www.bibl.u-szeged.hu/ha. Majd kedvenc témáját mutatta be: *Arany János* Őszikék ciklusának multimédiás változatát. Magyar

szakos kollégáink figyelmébe ajánljuk a címet: www.bibl.u-szeged.hu/oszikek.

Nagy vitát váltott ki a könyvtárhasználati ismeretek mérése, amelyre hasznos példát mutatott *Sáráné Lukácsy Sarolta*, szegedi szaktanácsadó. Az előadás címében felvetett kérdésre: „Fejleszthető-e az önálló ismeretszerzés?” végső soron igennel válaszolt. Könyvtári TOTO-t készített feladatlapnak, és öt féle csoportot vizsgált. Táblázatai bizonyítják, hogy minden csoportban legjobban a lexikon és szótárhasználati kérdések megoldása sikerült, a leggyengébben pedig a betűrendezés. Az előadást követően vita bontakozott ki a mérésre szánt idő és a mérés alapossága, mélysége körül.

Utolsó előadónk *Komenczi Bertalan*, az egeri főiskola docense volt, akinek írásait Az Új Pedagógiai Szemléből ismerhetjük már. Virtuális európai oktatási térről beszélt, majd az Európa Tanácsban zajló eseményekről adott pontos tájékoztatást. Bízató célkitűzésekről számolt be:

- 2001-ig minden iskola, tanár és diák rendelkezik majd Internet-kapcsolattal.
- 2002-ig az iskolákat nagysebességű európai kutatóhálózatba kötik.
- Minden tanuló rendelkezzen tanulmányai befejezésekor digitális írástudással.
- 2001. március 23–24-én a stockholmi tanácskozáson meghatározták az európai oktatási rendszerek konkrét jövőképét, és ezek a célok a csatlakozó országokra is vonatkoznak.
- Elvárás, hogy a minőség emelése mellett könnyű legyen a tanulás rendszerébe lépni.
- Újra kell fogalmazni az alapvető képességeket, a technológiai ismeretek, a nyelvismeret jelentőségét stb.
- Ki kell nyitni az oktatási rendszert Európára és a világra.

Zárszava optimizmussal töltötte el a hallgatóságot. A gyors fejlődésből adódó tennivalók átgondolásával, és egy szép opera-előadás emlékével hagytuk el Szeged városát.

A KTE elnökségi tagjai:

Szakmári Klára

1959. okt. 19-én születtem Budapesten. Édesapám tanár, édesanyám könyvtáros – így mondhatni „gyári hibás vagyok” ...

1978-ban érettségiztem a budapesti József Attila Gimnáziumban és felvételt nyertem az ELTE magyar-könyvtár szakára, levelező tagozatra. Ezzel egyidőben elkezdtem dolgozni a FSZEK-nél, először mint könyvtártechnikus, majd az utolsó egyetemi években mint gyermekkönyvtáros. A diplomázás után a Külkereskedelmi Főiskolára kerültem szakkönyvtárosnak. 1985-ben gyermekem születet, így gyes-en voltam 10 évig, és mellette dolgoztam fél munkaidőben. 1990-ben kerültem a Budai Nagy Antal Gimnázium könyvtárába. 1992–93-ban elvégeztem a SOTE Pszichiátriai Klinika mentálhigiénés másoddiplomás képzését. 1995-től fél munkaidőben könyvtáros vagyok, fél munkaidőben magyart tanítok. 1998-ban elvégeztem a „Tanulás tanítása” akkreditált tanfolyamot. 1999-ben szaktanácsadó lettem. Nagyon szeretem a munkámat, a gyerekeket, a közvetlen kolléganőmet, akitől sokat tanultam. Könyvtárunk állománya mára közel 40 000 kötetes, jól válogatott, jól használható. Felszereltsége megfelelő, bár van még mit fejleszteni. Most folyik az állomány számítógépes feldolgozása és egyéb terveink is vannak a jövőre nézve. A Könyvtárostannak Egyesületének 1994-től vagyok tagja. 1997-ben megválasztottak elnökségi tagnak, az egyesület gazdasági ügyeiért voltam a felelős, a rendezvények szervezésében és lebonyolításában is részt vettem. 2000. nov. 27-én újraválasztottak elnökségi tagnak, így munkámat tovább folytatom.

„Szép képekben kis világ” c. kiállítás

A NKA Könyvtári Kollégiuma a 2000. évi, Olvasás Éve alkalmából kiírt pályázatán az elnyert támogatás segítségével tudtuk megvalósítani a fenti kiállítást az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum gyermek- és köznevelési anyagából. A kiállítás rendezését, válogatását az OPKM munkatársai (*Pechó Zoltánné, Borostyániné Rákóczi Mária, Takács Zoltán*) végezték.

A kiállítás bemutatja a magyar gyermekirodalom XIX–XX. századi fejlődését. A rövid szöveges bevezetőt követően a magyar nyelv gyermekirodalom klasszikusait időrendben felvonultató tablók következnek (mellékeljük a forgatókönyvet). A tablók a könyvek borítóiról, oldalairól készült

színes fénymásolatokból álltak össze. A képek válogatási szempontja az irodalmi értékek mellett a magyar gyermekkönyv illusztráció szemléltetése is volt. A kiállított tablók mellett tárlókban képeskönyvek, leporellók, ismeretterjesztő irodalom és napjaink gyermeksjátóját bemutató válogatás kapott helyet.

A kiállítást a „Mit ér az ember, ha olvasó?” c., az Olvasás Éve alkalmából rendezett országos szakmai konferencián nyitotta meg *Rigó Béla* a Kincskereső c. irodalmi gyermeklap főszerkesztője 2001. április 6-án, a Kaposvári Egyetemen.

Szeretnénk, ha az Olvasás Éve alkalmából minél több iskolai könyvtárba

jutna el ez a már elkészített összeállítás.

Egyesületünk támogatni kívánja a kiállítás iskolákba való eljuttatását, megfelelő körülmények közötti megrendezését.

A tablók utaztathatóak, az iskolai könyvtárak pedig saját állományukból készíthetnének tárlókban a megadott szempontoknak megfelelő gyermekkönyv összeállításokat. Mivel az iskolák többsége nem rendelkezik szállítóeszközzel, így a szállítás jelentős költségéhez, valamint a kiállítás rendezéséhez, megnyitásához tartozó költségekhez való hozzájárulással szeretnénk elérhetővé tenni az ország bármely pontján, ahol erre igényt tartanak.

BÓBITA ÁLMOS

KARINTHY FRIGYES

TANÁR ÚR KÉREM

ILLYÉS GYULA

HÉT MEG HÉT MAGYAR NÉPMESE

FORGATÓKÖNYV

1. *tabló:* A gyermekirodalmunk kezdetei
2. *tabló:* Az első magyar gyermekkönyv – Bezerédj Amália: Flóri könyve
3. *tabló:* Az esztétikai érték nemzeti gyermekirodalom megjelenése
Benedek Elek
Gaál Mózes
Sebők Zsigmond
Jókai Mór
Mikszáth Kálmán művei
4. *tabló:* A ponyva megjelenése a gyermekirodalomban
Tutsek Anna
Bajza Lenke művei
5. *tabló:* A századelő szimbolizmusa, a szecesszió meseirodalma
Balázs Béla
Lesznai Anna
Babits Mihály
Kafka Margit
- 6–7. *tabló:* Az ifjúsági regény klasszikusai

- Gárdonyi Géza
Molnár Ferenc
Móra Ferenc
Móricz Zsigmond
Krúdy Gyula
Karinthy Frigyes művei
8. *tabló:* A két világháború közötti időszak idegen nyelvű művei (műfordítások)
Gulliver
Micimackó
Tom Sawyer
Alice Csodaországban
Csudálatos Mary
9. *tabló:* A két világháború közötti gyermekköltészet
Szabó Lőrinc
Kosztolányi Dezső
Szép Ernő alkotása
10. *tabló:* A XX. század második felének meseirodalma
Tersánszky Józsi Jenő
Kányádi Sándor
Kormos István

- Török Sándor
Csukás István
Lázár Ervin
Janikovszky Éva
Békés Pál

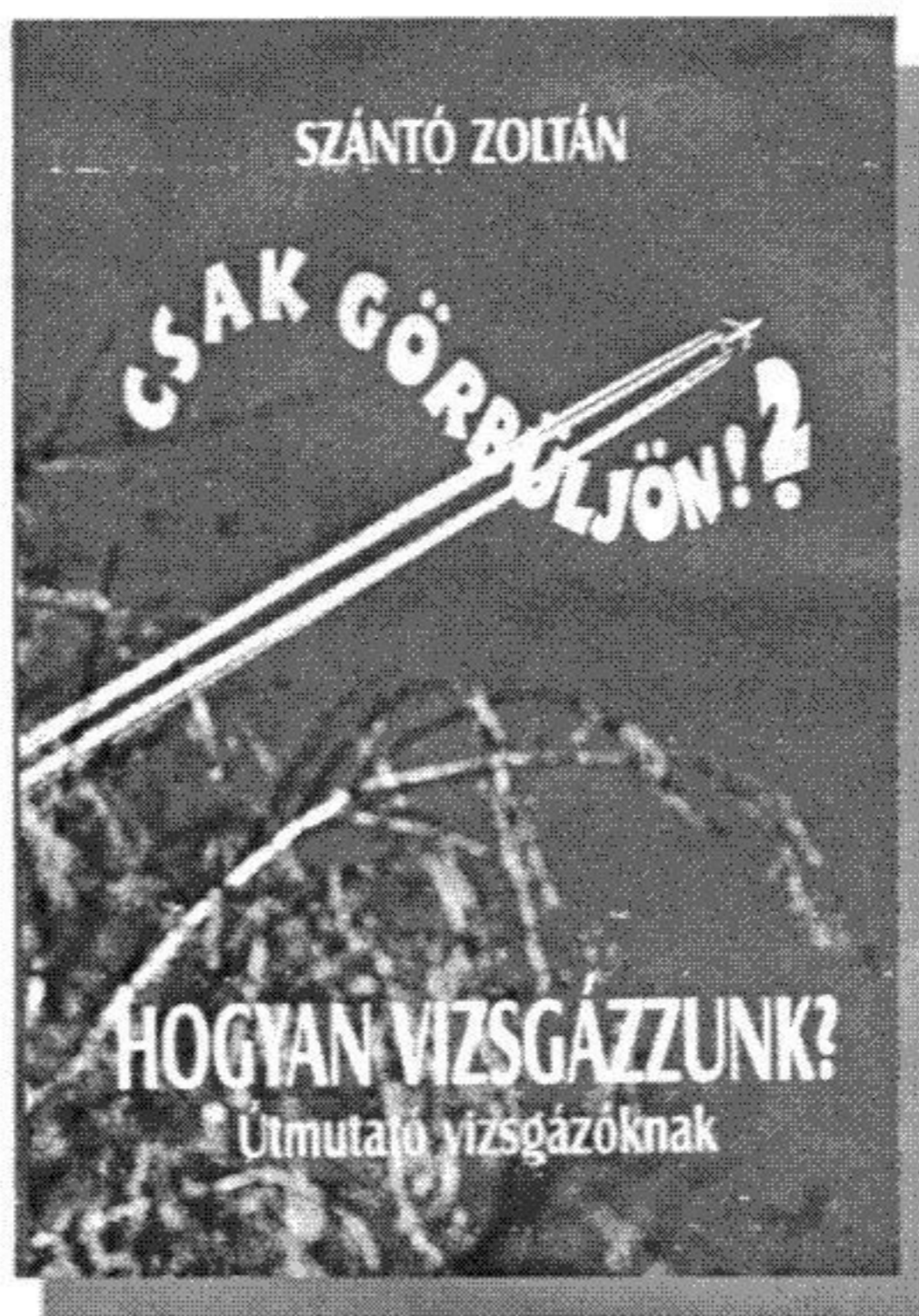
- 11–12. *tabló:* A XX. század második felének ifjúsági regényei
Fekete István
Szabó Magdolna
Mándy Iván
- 13–17. *tabló:* A gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalom
Gáti István
Nagy Márton
Zimmermann Jakob
Táncsics Mihály
Benedek Elek
Gaál Mózes
Gárdonyi Géza
Sztrokai Kálmán művei
- 17–18. *tabló:* A Móra kiadó sorozatai a 60-as években
- 19–20. *tabló:* A 90-es évek új sorozatai

A NODUS KIADÓ MEGJELENTETTE

Szántó Zoltán:

Csak görbüljön!? Hogyan vizsgáljunk?

című könyvét

A szerző közel húszéves tanári és vizsgáztatási tapasztalatai alapján mutatja be a vizsgákra történő felkészülés és a sikeres vizsga módszertani alapjait. Könyvében célul tűzte ki, hogy a vizsgára készülő ne elkerülhetetlen akadályként lássa maga előtt a vizsgáit, hanem higgyen abban, hogy éppen ezek az akadályok lendítik előre a saját maga által választott úton.

A könyvhöz **dr. Benedek András**, az Oktatási Minisztérium helyettes államtitkára írt előszót.

A könyv **580 Ft-os** áron megrendelhető a **NODUS Kiadónál** 8201 Veszprém, Pf. 201 postacímen vagy a 88/421-080-as telefaxon.

Azoknak az iskoláknak, akik nagyobb tanulói létszámra rendelnek könyvet, kedvezményt biztosítunk, erről a 88/423-244-es telefonon adunk felvilágosítást.

Bemutatkozik a Könyvtárostánárok Egyesülete (KTE), 1088 Budapest, Múzeum u. 7.

Az egyesület 1986-ban alakult szakmai szervezetként, majd az 1996-os bírósági bejegyzés óta alapszabállyal rendelkező országos egyesületként működik.

Célja: az iskolai könyvtári feladatok sikeres ellátása, szakmai és pénzügyi megerősítése. Azon könyvtár-pedagógiai elv elfogadtatása, hogy az információra és tudásra alapozott társadalomban való eligazodáshoz szükséges alapvető dokumentumokat, információkat, elképzeléseket, gondolatokat az iskolai könyvtár biztosítja. Az iskolai könyvtár és a tantestület a tantárgyköziség elvének alkalmazásával a tanulókat permamens tanulási készségekkel fegyverzi fel és fejleszti képzelőerejüket, lehetővé téve, hogy felelős állampolgárként éljenek.

Fontosabb tevékenységeink:

- Közreműködtünk a NAT és a kerettantervek kidolgozásában.
- Szakmai állásfoglalásainkkal segítjük a könyvtár-pedagógiai munkát és a fenntartók döntéseit.
- Megfogalmazzuk az iskolai szervezetben a könyvtár minőségfejlesztési alapelveit.
- Kezdeményeztük, hogy vonják be egyesületünket a jogszabályalkotás folyamatába, és az országos szakmai szolgáltató intézményekben legyen gazdája az iskolai könyvtárügynek.
- Folyamatosan szorgalmazzuk, hogy a kiegészítő közoktatás-fejlesztési normatívák, közalapítványi pályázati források jussanak el az iskolai könyvtárba.
- Közreműködünk a különböző tankönyvkiadók taneszköz-fejlesztési munkáiban, szakértőink részt vesznek a tankönyvbírálati eljárásban.

Honlapunkon: www.pedint-szfvar.sulinet.hu/kte tájékoztatjuk az érdeklődőket aktuális eseményeinkről és az előző év rendezvényeiről is. További információk szerezhetők be a 1088 Budapest, Múzeum u. 7. címen.

Szakmai rendezvényeink:

- 2001. április 6–7-én Kaposvárott Mit ér az ember, ha olvasó? címmel a Magyar Olvasás Társaság, a Kaposvári Egyetem Tanítóképző Főiskolája, a Megyei és Városi Könyvtár, a Magyar

Könyvtárosok Egyesülete és a Könyvtárostánárok Egyesülete együttesen szakmai konferenciát szervezett az Olvasás Éve alkalmából.

- A VIII. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál résztvevői voltunk. Tankönyvkritikai előadást, valamint a szabadidő és az iskolai könyvtár kapcsolatáról videóvetítést szerveztünk.
- A Magyar Könyvtárosok Egyesülete és a Könyvtárostánárok Egyesülete Nyíregyházán tartja 2001-ben vándorgyűlését, amelynek témája TANULÁS ÉS A KÖNYVTÁR.
- A Könyvtárostánárok Egyesülete őszi konferenciáját „Szaktantárgyi könyvtárismeret, könyvtárhasználat a kerettantervben” címmel tervezi.
- Minden évben segítjük megrendezni a Bod Péter Országos Könyvtárhasználati Versenyt.
- Nemzetközi kapcsolataink eredményeképpen az IASL tagjai sorába fogadta egyesületünket és gazdag, sikeres programmal szolgált többek között egy németországi tanulmányút.

Terveink: Előkészítjük a IX. Nyári Akadémia programját, a finanszírozás megszervezését, a határon túli magyar pedagógus szakmai szervezetek meghívását. Ezek a rendezvények hagyományosan egész hetes programokat kínálnak.

Könyvtárostánároknak és minden pedagógusnak ajánljuk a szakmai folyóiratokat:

- Könyv és Nevelés / Közreadja az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
- Könyvtárhasználat / a Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény módszertani lapja
- Iskolakönyvtáros: Módszertani folyóirat / Kiadja: Nodus Kiadó, Veszprém
- Könyvtári levelező / lap az Informatikai és Kulturális Szövetség lapja

Varga Zsuzsa elnök

ELÉRHETŐSÉGÜNK:

Postacím: KTE 1088 Budapest, Múzeum u. 7.

Telefon: 22/348-514

Honlap: www.pedint-szfvar.sulinet.hu/kte

e-mail: vargazs@mail.pedint-szfvar.sulinet.hu